

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри цивільно-правових дисциплін
Р. Б. Прилуцьким

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (протокол
№ 10 від 21.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Прилуцький Р. Б. Навчальна програма дисципліни “Цивільне та сімейне право” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 76 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Цивільне та сімейне право”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, теми курсових робіт, питання для самоконтролю, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Реформування економічних відносин в Україні, запровадження та поступовий розвиток ринкових засад господарювання, інтеграційні процеси до європейського співтовариства об'єктивно зумовили необхідність реформування правової системи, форм і методів викладання правових дисциплін. Навчальну програму дисципліни “Цивільне та сімейне право” розроблено з урахуванням вимог класифікаційної характеристики зі спеціальності “правознавство”, вона ґрунтується на найновіших досягненнях вітчизняної науки теорії права, цивільного права ті суміжних правових наук, міжнародного публічного права та зарубіжному досвіді правового регулювання цивільних і сімейних відносин. Передбачено нові форми і методи підготовки кадрів відповідно до вимог світового рівня.

В основі вивчення дисципліни — Конституція України. Тематичною і методологічною основою комплексу є Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. з урахуванням положень прийнятого одночасно з ним Господарського кодексу України, Сімейний кодекс України.

Мета дисципліни — опанування студентами основними теоретично-методологічними та практичними засадами правового регулювання особистих немайнових і майнових цивільних і сімейних відносин.

Завдання — формування у студентів системи науково-теоретичних та практичних знань з цивільного та сімейного права, визначення та розкриття змісту понять, категорій та інститутів цивільного, сімейного права, законодавчих актів; поваги до законів, їх додержання і виконання в практичній діяльності.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні *знати*: основні поняття, категорії, інститути, підгалузі цивільного та сімейного права України, чинне цивільне законодавство, постанови, розпорядження, накази органів державної влади і управління, методичні, нормативні та інші матеріали; технічні засоби автоматизації довідково-інформативної роботи із законодавства та нормативних актів; поняття, принципи та способи здійснення і захисту цивільних прав;

уміти: тлумачити та розкривати основні поняття, інститути, категорії цивільного та сімейного права, правильно застосовувати нормативно-правові акти для вирішення конкретних правових ситуацій, використовувати різноманітні цивільно-правові засоби для

розв'язання економічних і соціальних завдань, захисту цивільних прав та охоронюваних інтересів суб'єктів цивільно-правових відносин; розробляти окремі цивільно-правові документи.

Дисципліна “Цивільне та сімейне право” за повним курсом вивчається протягом 3–6 семестрів. При цьому у 3, 4 семестрах вивчається матеріал за 1, 2 модулями, які охоплюють загальну частину цивільного права, а контроль знань включає в себе залік і іспит по загальній частині. У 5, 6 семестрах вивчається матеріал за 3, 4, 5 модулями, які охоплюють особливу частину цивільного права та сімейне право, а контроль знань включає в себе залік і іспит за цими модулями. На базі освіти молодшого спеціаліста та перепідготовки дисципліна вивчається протягом 2 семестрів, а контроль знань включає в себе залік і іспит за весь курс. Дана навчальна програма містить переліки питань до контролю знань відповідно до вказаного розподілу матеріалу.

Дисципліна “Цивільне та сімейне право” пов'язана з дисциплінами “Теорія держави і права”, “Господарське право”, “Підприємницьке право”, “Корпоративне право”, “Комерційне право”, “Цивільний процес” та “Господарський процес”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Загальні положення цивільного права
1	Цивільне право як галузь права. Джерела цивільного права
2	Цивільні правовідносини
3	Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав
4	Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин
5	Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин
6	Держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як суб'єкти цивільних правовідносин.
7	Об'єкти цивільних прав
8	Правочини
9	Представництво в цивільному праві
10	Строки, терміни та позовна давність у цивільному праві
11	Особисті немайнові права фізичної особи
12	Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн
	Змістовий модуль II. Право власності та інші речові права. Право інтелектуальної власності
13	Загальні положення про право власності.
14	Право державної та комунальної власності
15	Право приватної та спільної власності
16	Захист права власності
17	Речові права на чуже майно
18	Право інтелектуальної власності
	Змістовий модуль III. Зобов'язальне право
19	Загальні положення про зобов'язання
20	Виконання та припинення зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язання
21	Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за невиконання зобов'язання
22	Загальні положення про договір у цивільному праві

1	2
23	Договір купівлі-продажу
24	Договір поставки. Договір контракції сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу
25	Міна. Дарування. Рента. Довічне утримання
26	Загальні положення про найм (оренду)
27	Окремі види договору найму (оренди). Позичка
28	Загальні положення про підряд
29	Окремі види договору підряду
30	Послуги: загальні положення
31	Перевезення. Транспортне експедирування
32	Зберігання
33	Доручення, комісія, управління майном
34	Позика. Кредит. Банківський вклад
35	Банківський рахунок. Розрахунки. Факторинг
36	Страховання
37	Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Комерційна концесія
38	Спільна діяльність
39	Недоговірні зобов'язання
40	Відшкодування шкоди
Змістовий модуль IV. Спадкове право	
41	Загальні положення про спадкування
42	Спадкування за заповітом. Заповідальний відказ
43	Спадкування за законом
44	Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину
45	Спадковий договір
Змістовий модуль V. Сімейне право	
46	Поняття та система сімейного права. Сімейні правовідносини
47	Шлюб. Права та обов'язки подружжя
48	Права та обов'язки матері, батька і дитини
49	Влаштування дітей
50	Права та обов'язки інших членів сім'ї, родичів
Разом годин: 405	

ЗМІСТ
дисципліни
“ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО”

Змістовий модуль І. Загальні положення цивільного права

Тема 1. Цивільне право як галузь права.

Джерела цивільного права

Предмет, метод і функції цивільного права. Поділ системи права на публічне та приватне право. Місце цивільного права в системі галузей права. Суміжні галузі права, співвідношення цивільного і господарського права. Система цивільного права. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна.

Джерела цивільного права: цивільне законодавство (нормативно-правові акти), звичай, договір. Поняття, структура та загальні засади цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства України. Конституція України як основа розвитку цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основний нормативно-правовий акт цивільного законодавства, його структура. Інші кодекси та закони України, що містять цивільно-правові норми. Застосування Цивільного кодексу України до врегулювання відносин у сферах господарювання. Співвідношення Цивільного кодексу України і Господарського кодексу України.

Опублікування цивільно-правових нормативних актів та набрання ними чинності. Державна реєстрація нормативно-правових актів. Дія цивільно-правових актів у часі, просторі, щодо кола осіб. Зворотна сила закону. Аналогія закону й аналогія права. Цивільне законодавство та міжнародні договори.

Договір як джерело цивільного права, акти цивільного законодавства і договір. Нормативний договір. Типові та примірні договори.

Звичай як джерело цивільного права. Звичай ділового обороту.

Судова практика. Постанови Пленуму Верховного Суду України. Роз'яснення Президії Вищого господарського суду України. Значення судової практики та практики міжнародного арбітражу в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.

Література [22; 46; 80; 83–90; 93; 103; 106; 109; 116; 118; 132; 136; 142; 147; 149; 151; 154; 185; 187; 189; 192; 194; 196; 200; 210]

Тема 2. Цивільні правовідносини

Поняття, особливості та ознаки цивільних правовідносин, їх елементи і структура. Суб'єкти і об'єкти, суб'єктивне цивільне право та суб'єктивний цивільний обов'язок. Учасники цивільних правовідносин. Види та зміст цивільних правовідносин.

Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.

Література [46; 87; 93; 109; 142; 147; 149; 151; 180; 181; 185; 187; 194; 205; 208; 210]

Тема 3. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав

Здійснення цивільних прав та межі їх здійснення. Виконання цивільних обов'язків.

Право на захист цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом, Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування, нотаріусом. Самозахист цивільних прав.

Визнання незаконним акта, рішення, дії чи бездіяльності органу державної влади, влади АРК або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб.

Відшкодування збитків, витрат та інші способи відшкодування майнової шкоди. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди.

Література [3; 17; 25; 26; 43; 46; 93; 102; 103; 108; 119; 121; 136; 140; 142; 147; 149; 151; 185; 193; 194; 210]

Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття фізичної особи. Ім'я та місце її проживання. Цивільна правоздатність і дієздатність фізичної особи. Види цивільної дієздатності. Часткова, неповна та повна цивільна дієздатність. Надання та набуття повної цивільної дієздатності. Обмеження цивільної дієздатності, підстави та правові наслідки. Підстави та порядок визнання особи недієздатною. Порядок поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою й оголошення особи померлою. Правові наслідки оголошення фізичної особи померлою та її появи.

Акти цивільного стану. Опіка та піклування. Порядок встановлення та припинення опіки та піклування.

Фізична особа — підприємець. Право на здійснення підприємницької діяльності. Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності. Реєстрація фізичної особи — підприєм-

ця. Застосування до підприємницької діяльності фізичних осіб нормативно-правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб.

Цивільно-правова відповідальність та банкрутство фізичної особи — підприємця. Управління майном, що використовується у підприємницькій діяльності, органом опіки та піклування.

Література [93; 100; 134; 142; 147; 149; 151; 164; 176; 180; 194; 210]

Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття й ознаки юридичної особи. Цивільна правоздатність і дієздатність юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи. Найменування юридичної особи. Особисті немайнові права юридичної особи.

Види юридичних осіб та їх організаційно-правові форми. Установи. Товариства. Підприємницькі та непідприємницькі товариства. Господарські товариства. Виробничий кооператив. Філії та представництва.

Створення, державна реєстрація юридичної особи. Припинення юридичних осіб, їх реорганізація та ліквідація. Управління юридичною особою. Відповідальність юридичних осіб.

Література [1; 2; 8–10; 20; 21; 32–38; 46; 54; 68; 71; 74; 79; 93; 109; 117; 120; 144; 147; 149; 151; 153; 180; 186; 194; 201; 210]

Тема 6. Держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як суб'єкти цивільних правовідносин

Правові форми участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.

Органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у цивільних відносинах.

Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад. Розмежування відповідальності за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад та створених ними юридичних осіб.

Література [14; 46; 93; 142; 147; 149; 151; 180; 194; 210]

Тема 7. Об'єкти цивільних прав

Поняття та види об'єктів цивільних прав. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Поняття та

класифікація речей. Нерухомі та рухомі речі. Державна реєстрація прав на нерухомість. Речі подільні та неподільні, визначені індивідуальними або родовими ознаками, споживні та неспоживні. Головна річ і приналежність, складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи. Майно. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Поняття, групи та види цінних паперів як об'єкти цивільного права.

Дії, послуги як об'єкти цивільного права. Нематеріальні блага як об'єкти цивільного права. Результати інтелектуальної, творчої діяльності та інші об'єкти права інтелектуальної власності. Інформація, особисті немайнові блага.

Службова та комерційна таємниця як об'єкти цивільних правовідносин.

Література [3; 31; 39; 41; 42; 46; 58; 93; 138; 142; 147; 149; 151; 175; 185; 194; 209; 210]

Тема 8. Правочини

Поняття та види правочинів. Односторонні та дво- чи багатосторонні правочини. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Презумпція правомірності правочину.

Форма правочину, способи волевиявлення. Правочини, які можуть вчинятися усно. Правочини, які належить вчиняти у письмовій формі. Вимоги до письмової форми правочину. Нотаріальне посвідчення правочину. Державна реєстрація правочину. Місце вчинення правочину. Правочини, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини (відкладальна, скасувальна обставина). Тлумачення змісту правочину.

Відмова від правочину. Недійсність правочину. Правові наслідки недійсності правочину, його частини. Правові наслідки недодержання вимоги щодо письмової форми правочину, вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину, договору. Правові наслідки вчинення правочину малолітньою, неповнолітньою особою за межами їхньої цивільної дієздатності. Правові наслідки вчинення правочину фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності. Правові наслідки вчинення правочину без дозволу органу опіки та піклування. Правові наслідки вчинення правочину дієздатною фізичною особою, яка у момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, правові наслідки вчинення правочину неді-

ездатною фізичною особою. Правові наслідки укладення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти. Правові наслідки вчинення правочину, який порушує публічний порядок. Правові наслідки правочину, який вчинено під впливом помилки, обману, насильства, у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою, під впливом тяжкої обставини. Правові наслідки фіктивного, удаваного правочину. Момент недійсності правочину.

Література [46; 66; 76; 82; 93; 112; 129; 137; 141–143; 147; 149; 151; 156]

Тема 9. Представництво в цивільному праві

Поняття та підстави представництва. Правочини, які може вчиняти представник, правові наслідки вчинення правочину представником. Передоручення. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Поняття, форма довіреності. Довіреність юридичної особи. Строк довіреності. Припинення представництва за довіреністю, скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Література [46; 53; 93; 112; 142; 147; 149; 151; 184; 185; 194; 210]

Тема 10. Строки, терміни та позовна давність у цивільному праві

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Початок перебігу строку та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття позовної давності та строк її дії. Види позовної давності: загальна та спеціальна позовна давність. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності. Початок перебігу позовної давності. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог.

Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Література [46; 73; 93; 142; 147; 149; 151; 194; 210]

Тема 11. Особисті немайнові права фізичної особи

Поняття особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.

Здійснення особистих немайнових прав. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав. Захист особистого немайнового права. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування майнової та (або) моральної шкоди.

Особисті немайнові права, які забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на свободу, особисту недоторканність. Право на донорство. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я, зміну та використання імені. Право на повагу до гідності та честі. Право на повагу до людини, яка померла. Право на недоторканність ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери та на розпорядження ними. Право на ознайомлення з особистими паперами, переданих до фондів бібліотек або архівів. Право на таємницю кореспонденції. Захист інтересів особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок. Охорона інтересів особи, яка зображена на фотографіях та у творах образотворчого мистецтва. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Право на місце проживання. Право на недоторканність житла. Право на вибір роду занять. Право на пересування. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.

Література [9; 23; 46; 77; 78; 93; 109; 124–127; 133; 147; 149; 151; 185; 194; 210]

Тема 12. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн

Предмет і система цивільного права зарубіжних країн та його особливості. Дуалістична система приватного права. Цивільні та торгові кодекси. Джерела цивільного права зарубіжних країн. Французький цивільний кодекс (кодекс Наполеона), Німецьке цивільне уложення, Французький торговий кодекс (ФТК), Німецьке торгове уложення (НТУ).

Судова практика (прецедентне право (case law). Прецедентне право Англії – (common law), право справедливості (law of equity). Прецедентне право США, приватні кодифікації прецедентного права основних інститутів цивільного і торгового права (Restatements of the Law of the USA), загальне право США.

Звичай. Типові контракти фірм (формуляри). Регламенти та директиви органів ЄС.

Основні інститути цивільного права зарубіжних країн: суб'єкти, право власності та зобов'язальне право.

Правове становище фізичних осіб, правоздатність та дієздатність.

Правове становище юридичних осіб. Виникнення юридичних осіб. Правоздатність і дієздатність юридичних осіб.

Класифікація юридичних осіб. Приватні та публічні юридичні особи. Повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство в країнах континентальної Європи. Об'єднання осіб, об'єднання капіталів. Повне, командитне, акціонерне товариства, товариство з обмеженою відповідальністю, анонімне товариство.

Цивільні та торгові товариства, союзи та установи, господарські або комерційні та негосподарські або некомерційні.

Союзи. Господарські, негосподарські союзи та такі, що мають на меті задоволення різних потреб (у тому числі і майнових) своїх членів. Види союзів: асоціації, товариства та об'єднання за економічними інтересами.

Установи приватні та публічні.

Корпорації у Великій Британії, одноособові (corporations sole), об'єднання осіб (corporations aggregate), компанії, що складаються з однієї особи (one-man-company). Товариства (або friendship): а) з необмеженою відповідальністю, б) з обмеженою відповідальністю. Компанії: а) з необмеженою відповідальністю, б) з обмеженою відповідальністю.

Товариства та корпорації в США.

Правові форми міжнародних об'єднань (корпорацій): картель, синдикат, трест, концерн.

Право власності. Права на свої речі та права на чужі речі у континентальному праві. Власність в англосаксонському праві. Майно матеріальне та нематеріальне, рухоме й нерухоме, відчутне і невідчутне рухоме майно. Приватне та публічне майно. Довірча власність (довірче управління).

Зобов'язальне право. Підстави виникнення зобов'язань — договір, квазідоговір, делікт, закон (континентальне право); договір (як обіцянка натомість зустрічного задоволення) та делікт (як позадоговірне спричинення шкоди) в англо-американському праві.

Література [16; 44–48; 91; 142; 147; 155; 195; 211]

Змістовий модуль II. Право власності та інші речові права.

Право інтелектуальної власності

Тема 13. Загальні положення про право власності

Поняття та види речових прав. Поняття та зміст права власності. Суб'єкти права власності, здійснення права власності, межі здійснення права власності. Особливості здійснення права власності на національні, культурні та історичні цінності. Використання власником свого майна для здійснення підприємницької діяльності.

Непорушність права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення майна. Форми права власності.

Підстави набуття права власності. Законність набуття права власності. Набуття права власності юридичною особою публічного права. Набуття добросовісним набувачем права власності на майно, відчужене особою, яка не мала на це права.

Первісні і похідні способи (підстави) набуття права власності. Набуття права власності на новостворене майно (виробництво), на перероблену річ (специфікація). Привласнення загальнодоступних дарів природи. Набуття права власності на безхазяйну річ, на рухому річ, від якої власник відмовився. Набуття права власності на знахідку. Право особи, яка знайшла загублену річ, на винагороду та відшкодування витрат, пов'язаних із знахідкою. Набуття права власності на бездоглядну домашню тварину, відшкодування витрат на утримання домашньої тварини та виплата винагороди. Набуття права власності на скарб. Набувальна давність. Відумерлість майна.

Похідні способи набуття права власності — набуття права власності за правочинами, договорами, за спадкуванням. Момент виникнення права власності у набувача за договором. Набуття права власності у разі приватизації державного та комунального майна.

Підстави припинення права власності. Відмова від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати. Припинення права власності внаслідок знищення майна. Викуп земельної ділянки у зв'язку з суспільною необхідністю. Припинення права власності на нерухоме майно у зв'язку з викупом земельної ділянки, на якій воно розміщене. Викуп пам'ятки історії та культури. Реквізиція. Конфіскація.

Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку). Набуття права власності на землю. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності на землю іноземних фізичних і юридичних осіб, фізичних осіб без громадянства. Право власника на забудову земельної ділянки. Самоцінне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній. Припинення права власності на земельну ділянку

Право власності на житло. Поняття житла. Житловий будинок як об'єкт права власності. Квартира як об'єкт права власності. Права власника житлового будинку, квартири. Права житлобудівного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.

Література [28; 39; 46; 93; 109; 128; 142; 147; 149; 151; 157; 177; 182; 185; 187; 194; 210]

Тема 14. Право державної та комунальної власності

Право власності Українського народу: поняття та зміст. Здійснення права власності Українського народу. Поняття та зміст права державної власності. Підстави виникнення та припинення права державної власності. Здійснення права державної власності та його правовий режим. Управління державною власністю. Використання об'єктів державної власності державою для державних та суспільних потреб. Право господарського відання та оперативного управління. Передача об'єктів державної власності в користування. Оренда державного майна. Концесія. Довірче управління. Приватизація державного майна.

Право комунальної власності: поняття та зміст. Підстави виникнення та припинення права комунальної власності. Передача державного та комунального майна. Управління майном, що є у комунальній власності.

Література [28; 39; 46; 75; 93; 135; 142; 147; 151; 157; 177; 182; 185; 187]

Тема 15. Право приватної та спільної власності

Поняття та суб'єкти права приватної власності. Право власності фізичних та юридичних осіб. Об'єкти права приватної власності фізичних та юридичних осіб. Склад, кількість та вартість майна, яке може бути у власності фізичних та юридичних осіб. Набуття та припинення права приватної власності фізичних та юридичних осіб. Обмеження розміру земельної ділянки, яка може бути у власності фізичної та юридичної особи.

Поняття і види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Визначення часток у праві спільної часткової власності. Утримання майна, що є у спільній частковій власності. Здійснення права спільної часткової власності. Плоди, продукція та доходи від використання майна, що перебуває у спільній частковій власності. Право співвласника розпоряджатися своєю часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у спільній частковій власності. Момент переходу частки у праві спільної часткової власності до набувача за договором. Виділ майна, що перебуває у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні. Звернення стягнення на частку учасника спільної часткової власності у спільному майні. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.

Право спільної сумісної власності. Суб'єкти права спільної сумісної власності. Здійснення права спільної сумісної власності. Поділ та виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Звернення стягнення на частку майна, що є у спільній сумісній власності.

Власність селянського (фермерського) господарства. Володіння, користування та розпорядження майном, що перебуває у спільній сумісній власності селянського (фермерського) господарства. Вихід із селянського (фермерського) господарства. Припинення права власності селянського (фермерського) господарства.

Література [39; 46; 75; 93; 142; 147; 149; 151; 155; 195]

Тема 16. Захист права власності

Основні засади захисту права власності. Забезпечення державою рівного захисту прав усіх суб'єктів права власності. Неможливість позбавлення права власності протиправним шляхом, право власника вимагати усунення всяких порушень його права, усунення будь-яких перешкод з боку інших осіб, пов'язаних із здійсненням ним володіння, користування або розпорядження належним йому майном, у тому числі у майбутньому; право власника на відшкодування завданої йому майнової та моральної шкоди; право власника на відшкодування з боку держави заподіяних збитків у разі прийняття державою законодавчого акта, який припиняє права власності; захист права власності судом; поширення положень щодо захисту права власності на особу, яка хоч і не є власником, але володіє майном на законній підставі, включаючи право на захист від власника (титульне володіння).

Позов про заборону вчинення дій, які можуть порушити право власності у майбутньому, або про вчинення певних дій для запобігання такому порушенню (прогібиторний позов).

Витребування майна власником із чужого володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником із чужого незаконного володіння. Витребування майна власником від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння.

Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння. Позов про усунення перешкод у здійсненні права користування та розпорядження своїм майном (негаторний позов). Позов про визнання права власності. Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності. Відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності.

Література [3; 25; 39; 46; 92; 93; 142; 147; 149; 151; 185]

Тема 17. Речові права на чуже майно

Поняття та види речових прав на чуже майно. Право володіння чужим майном. Суб'єкти права володіння чужим майном. Об'єкти права володіння. Спільне володіння. Правомірність права володіння. Виникнення права володіння. Припинення права володіння. Захист права володіння майном. Захист володіння від порушень, не пов'язаних із втратою володіння. Захист добросовісного володільця

проти власника. Обов'язок недобросовісного володільця негайно повернути майно особі, яка має на це майно право власності чи інше законне право або яка є добросовісним володільцем.

Право користування чужим майном (сервітут). Види сервітутів. Земельний та особистий сервітут. Встановлення сервітуту. Зміст сервітуту. Припинення сервітуту. Захист сервітутних прав.

Право користування чужою земельною ділянкою або іншим нерухомим майном (будівлею, спорудою тощо). Право членів сім'ї власника житла на користування цим житлом. Право члена житлобудівного і житлового кооперативу на не викуплену кооперативну квартиру. Право користування чужим рухомим майном без одержання доходу (узус). Право користування чужим майном із одержанням доходів (узуфрукт).

Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевіс). Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб. Права та обов'язки землекористувача (емфітевти). Припинення емфітевісу. Захист емфітевісу.

Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови. Строк суперфіцію. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови. Права та обов'язки землекористувача. Припинення права користування земельною ділянкою для забудови та його правові наслідки. Захист суперфіцію.

Література [46; 92; 93; 107; 122; 142; 147; 149; 151; 185; 202]

Тема 18. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Творча діяльність. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.

Об'єкти права інтелектуальної власності. Особисті немайнові і майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням.

Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.

Поняття і джерела авторського права. Об'єкти авторського права. Твори, які не є об'єктами авторського права. Права на проекти офіційних документів, символів і знаків. Виникнення авторського права. Суб'єкти авторського права. Співавторство. Особисті немайнові права автора. Забезпечення недоторканності твору. Майнові права інтелектуальної власності на твір. Використання твору. Використання твору за згодою автора. Правомірне використання твору без згоди автора. Право автора на оплату за використання його твору.

Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Наслідки закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Право автора на частку від суми продажу оригіналу твору. Спадкування авторських майнових прав.

Поняття та джерела суміжних прав. Об'єкти суміжних причин. Суб'єкти суміжних прав. Види суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав. Виникнення і здійснення суміжних прав. Використання виконання. Права виконавців. Використання фонограм, відеограм. Використання передачі (програми) організації мовлення. Строк чинності суміжних майнових прав.

Поняття наукового відкриття. Право на наукове відкриття.

Поняття та загальна характеристика права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, на компонування інтегральної мікросхеми, об'єкти раціоналізаторської пропозиції, нові сорти рослин і породи тварин, комерційне найменування, торговельну марку, географічне зазначення, комерційну таємницю.

Література [4; 40; 50; 55; 65; 69; 94; 104; 105; 113–115; 142; 146; 199]

Змістовий модуль III. Zobov'язальне право

Тема 19. Загальні положення про zobov'язання

Поняття zobov'язання та підстави його виникнення. Класифікація zobov'язань. Сторони zobov'язання. Третя особа у zobov'язанні. Підстави та порядок заміни кредитора у zobov'язанні. Форма правочину щодо заміни кредитора у zobov'язанні. Заперечення боржника проти вимоги нового кредитора у zobov'язанні. Відповідальність первісного кредитора у zobov'язанні. Заміна боржника у zobov'язанні. Правові

наслідки заміни боржника у зобов'язанні, забезпеченому порукою або заставою. Валюта зобов'язання.

Література [6; 13; 15; 61; 66; 76; 109; 130; 142; 147; 149; 151; 187; 188; 192; 197]

Тема 20. Виконання та припинення зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язання

Загальні умови виконання зобов'язань. Недопустимість односторонньої відмови від зобов'язання. Виконання зобов'язання належними сторонами. Виконання обов'язку боржника іншою особою. Виконання зобов'язання частинами. Строк виконання зобов'язання. Дострокове виконання зобов'язання. Місце виконання зобов'язання. Валюта виконання грошових зобов'язань. Черговість погашення вимог за грошовим зобов'язанням. Збільшення суми, що виплачується фізичній особі за грошовим зобов'язанням. Проценти. Виконання зобов'язання внесенням боргу в депозит нотаріуса. Зустрічне виконання зобов'язання. Виконання альтернативного зобов'язання. Виконання зобов'язання, в якому беруть участь кілька кредиторів або кілька боржників (множинність осіб у зобов'язанні). Солідарне зобов'язання. Солідарна вимога кредиторів. Солідарний обов'язок боржників. Право регресу в солідарних зобов'язаннях. Підтвердження виконання зобов'язання.

Поняття та види забезпечення виконання зобов'язання. Форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання. Загальні умови забезпечення виконання зобов'язання.

Поняття та види неустойки. Предмет та розмір неустойки. Підстави виникнення права на неустойку. Правові наслідки сплати (передання) неустойки.

Договір поруки. Правові наслідки порушення зобов'язання забезпеченого порукою. Права та обов'язки поручителя у разі пред'явлення до нього вимоги. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Повідомлення поручителя про виконання зобов'язання боржником. Оплата послуг поручителя. Припинення поруки.

Поняття гарантії, строк її дії. Незалежність гарантії від основного зобов'язання. Правові наслідки порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією. Обов'язки гаранта під час розгляду вимоги кредитора. Право гаранта на відмову в задоволенні вимоги кредитора. Обов'язок гаранта. Припинення гарантії. Право гаранта на зворотню вимогу до боржника. Оплата послуг гаранта.

Поняття завдатку. Правові наслідки порушення і припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.

Застава. Поняття застави, забезпечення майбутньої вимоги заставою. Підстави виникнення застави. Види застави, іпотека, заклад. Предмет застави. Нотаріальне посвідчення та реєстрація договору застави. Застава майна, що є у спільній власності. Заміна предмета застави. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження предмета застави. Страхування предмета застави. Оцінка предмета застави. Сторони у договорі застави. Момент виникнення права застави. Зміст договору застави. Форма договору застави. Користування та розпоряджання предметом застави. Обов'язки володільця предмета застави. Наступна застава. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою. Звернення стягнення на предмет застави. Реалізація предмета застави. Дostroкове виконання зобов'язання, забезпеченого заставою. Припинення права застави.

Притримання. Право притримання. Обов'язки кредитора, який притримує річ. Розпорядження річчю, яку притримує кредитор. Задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор.

Підстави припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Припинення зобов'язання зарахуванням. Недопустимість зарахування зустрічних вимог. Зарахування у випадку заміни кредитора. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін та прощенням боргу. Припинення зобов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Література [31; 52; 61; 67; 73; 83; 109; 142; 147; 152; 187; 188; 192]

Тема 21. Правові наслідки порушення зобов'язання.

Відповідальність за порушення зобов'язання

Порушення зобов'язання, правові наслідки порушення зобов'язання. Прострочення боржника чи кредитора. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання. Одностороння відмова від зобов'язання. Правові наслідки порушення зобов'язання з вини кредитора. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. Відповідальність боржника за дії інших осіб. Солідарна і субсидіарна відповідальність. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ, визначену індивідуальними ознаками.

Виконання зобов'язання за рахунок боржника. Відповідальність і виконання зобов'язання в натурі.

Відшкодування збитків, завданих порушенням зобов'язання. Збитки і неустойка. Підстави відповідальності за порушення зобов'язання. Наслідки порушення зобов'язання з вини обох сторін. Прострочення боржника. Прострочення кредитора. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.

Література [17; 20; 30; 32; 51; 52; 61; 67; 83; 84; 109; 119; 121; 140; 142; 145; 147; 152; 181; 187–189; 193]

Тема 22. Загальні положення про договір у цивільному праві

Поняття та види договору. Свобода договору. Зміст договору. Обов'язковість договору. Типові умови договору. Строк договору. Ціна договору. Класифікація договорів. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Тлумачення умов договору.

Укладення договору. Форма договору. Момент укладення договору. Пропозиція укласти договір (оферта). Прийняття пропозиції (акцепт). Укладення договору за пропозицією, в якій вказаний строк для відповіді і не вказаний строк для відповіді. Відповідь про прийняття пропозиції, яка одержана із запізненням. Відповідь про згоду укласти договір на інших умовах. Місце укладення договору. Договір та правові акти органів державної влади. Вирішення переддоговірних спорів. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах. Підстави для зміни або розірвання договору. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин. Правові наслідки зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору.

Література [6; 12; 13; 15; 30; 57; 61; 73; 76; 84; 85; 95–99; 109; 111; 119; 131; 141; 145; 148; 152; 170; 187; 188; 194; 195; 198; 210]

Тема 23. Договір купівлі-продажу

Поняття договору купівлі-продажу. Предмет договору купівлі-продажу. Право продажу товару. Форма окремих видів договорів купівлі-продажу. Обов'язок продавця попередити покупця про права третіх осіб на товар, що продається. Обов'язки покупця і продавця у разі пред'явлення третьою особою позову про витребування товару. Відповідальність продавця у разі відсудження товару у покупця. Обов'язок продавця передати товар покупцеві. Строк виконання

обов'язку передати товар. Момент виконання обов'язку продавця передати товар. Правові наслідки відмови продавця передати товар. Обов'язок продавця зберігати проданий товар. Перехід ризику випадкового знищення або випадкового пошкодження твору. Кількість, асортимент товару та правові наслідки порушення умови договору щодо кількості та асортименту товару.

Якість товару. Гарантії якості товару та обчислення гарантійного строку. Строк придатності товару. Правові наслідки передання товару неналежної якості. Недоліки товару, за які відповідає продавець. Строки виявлення недоліків і пред'явлення вимоги у зв'язку з недоліками проданого товару. Позовна давність, що застосовується до вимог у зв'язку з недоліками проданого товару.

Комплектність товару. Комплект товару. Правові наслідки передання некомплектного товару. Тара та упаковка за договором купівлі-продажу. Правові наслідки передання товару з порушенням вимоги про тару та (або) упаковку. Перевірка додержання продавцем умов договору купівлі-продажу. Повідомлення продавця про порушення умов договору купівлі-продажу. Обов'язок покупця прийняти товар. Зберігання товару, не прийнятого покупцем.

Ціна товару. Оплата товару. Попередня оплата товару. Продаж товару в кредит. Особливості оплати товару з розстроченням платежу. Страхування товару. Збереження права власності за продавцем.

Договір роздрібною купівлі-продажу. Публічна пропозиція укласти договір купівлі-продажу. Надання покупцеві інформації про товар. Договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк. Продаж товару за зразками. Продаж товарів з використанням автоматів. Договір з умовою про доставку товару покупцеві. Договір найму-продажу. Ціна та оплата товару. Обмін товару. Права покупця у разі продажу йому товару неналежної якості. Порядок і строки задоволення вимог покупця про заміну товару або усунення недоліків. Відшкодування різниці в ціні у разі заміни товару, зменшення ціни і повернення товару неналежної якості. Відповідальність за шкоду, завдану товаром неналежної якості.

Особливості договору купівлі-продажу об'єктів приватизації. Правове регулювання купівлі-продажу на біржах, аукціонах, курсах.

Література [61; 62; 66; 73; 98; 99; 142; 148; 150; 152; 188; 194; 210; 211]

Тема 24. Договір поставки. Договір контракції сільськогосподарської продукції.

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу

Поняття, ознаки та правова природа договору поставки. Сторони договору поставки. Предмет, кількість та асортимент поставки. Строк та порядок поставки товарів. Якість товарів, що поставляються. Гарантії якості товарів. Комплектність товарів, що поставляються. Тара та упаковка. Порядок прийняття товарів покупцем за кількістю та за якістю. Наслідки поставки товарів неналежної якості або некомплектних товарів, відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору поставки. Положення про поставки і Особливі умови поставок.

Поняття договору контракції сільськогосподарської продукції. Істотні умови договору контракції сільськогосподарської продукції. Особливості виконання договору контракції сільськогосподарської продукції. Відповідальність за договором контракції сільськогосподарської продукції.

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу (договір енергопостачання). Кількість і якість енергії. Строки, ціни та порядок розрахунків за договором енергопостачання. Правила користування енергією. Режим споживання енергетичних та інших ресурсів. Відповідальність за договором постачання енергетичними та іншими ресурсами.

Література [62; 142; 148; 150; 152; 187; 188; 200; 211]

Тема 25. Міна. Дарування. Рента. Довічне утримання

Договір міни (бартеру). Правове регулювання міни. Дарування. Договір дарування. Предмет договору дарування. Форма договору дарування. Сторони у договорі дарування. Обов'язки дарувальника. Прийняття дарунка. Договір дарування з умовою передати дарунок у майбутньому. Одностороння відмова від договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому. Обов'язок обдаровуваного на користь третьої особи та правові наслідки порушення обдарованим обов'язку на користь третьої особи. Розірвання договору дарування на вимогу дарувальника. Позовна давність, що застосовується до вимог про розірвання договору дарування. Пожертва та права жертвувача.

Поняття договору ренти. Форма договору ренти. Сторони у договорі ренти. Передання майна під виплату ренти. Забезпечення виплати ренти. Відповідальність за прострочення виплати ренти. Передання прав одержувача ренти іншим особам. Форма і розмір ренти. Строк виплати ренти. Право платника безстрокової ренти на відмову від договору ренти. Право одержувача безстрокової ренти на розірвання договору ренти. Розрахунки між сторонами у разі розірвання договору ренти. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти на певний строк.

Поняття договору довічного утримання (догляду). Форма договору довічного утримання (догляду). Сторони в договорі довічного утримання. Особливості укладення договору довічного утримання (догляду) щодо майна, що є у спільній сумісній власності. Момент виникнення у набувача права власності на майно, передане за договором довічного утримання (догляду). Обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду). Обов'язок набувача забезпечити відчужувача житлом. Грошова оцінка матеріального забезпечення відчужувача. Заміна набувача за договором довічного утримання (догляду). Заміна майна, яке було передане набувачеві за договором довічного утримання (догляду). Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду). Припинення договору довічного утримання (догляду). Правові наслідки розірвання договору довічного утримання (догляду). Правові наслідки смерті набувача. Правові наслідки припинення юридичної особи-набувача.

Література [29; 62; 72; 123; 142; 148; 150; 152; 188; 194; 210]

Тема 26. Загальні положення про найм (оренду)

Поняття договору найму. Предмет договору найму. Право передання майна у найм. Плата за користування майном. Строк договору найму. Правові наслідки продовження користування майном після закінчення строку договору найму. Правонаступництво у разі зміни власника речі, переданої у найм. Страхування речі, переданої у найм.

Передання майна наймачеві. Якість речі, переданої у найм. Гарантія якості речі, переданої у найм. Права третіх осіб на річ, передану у найм. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження речі. Користування річчю, переданою у найм. Піднайм. Право власності на плоди, продукцію, доходи, одержані від користування річчю, переданою у найм.

Ремонт речі, переданої у найм. Переважні права наймача. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм. Наслідки погіршення речі, переданої у найм. Відповідальність за шкоду, завдану у зв'язку з користуванням річчю, переданою у найм. Припинення договору найму. Право наймодавця відмовитися від договору найму. Розірвання договору найму на вимогу наймача. Обов'язки наймача у разі припинення договору найму. Позовна давність, що застосовується до вимог, які випливають із договору найму.

Література [142; 148; 150; 152; 187; 188; 194; 210]

Тема 27. Окремі види договору найму (оренди). Позичка

Прокат. Договір прокату. Предмет договору прокату. Плата за прокат речі. Право наймача на відмову від договору прокату. Особливості договору прокату.

Найм (оренда) земельної ділянки. Правове регулювання найму земельної ділянки. Предмет найму земельної ділянки. Суб'єкти договору найму земельної ділянки. Форма договору найму земельної ділянки. Державна реєстрація договору найму земельної ділянки. Строк найму земельної ділянки. Плата за користування земельною ділянкою. Інші умови договору найму земельної ділянки. Піднайм (суборенда) земельних ділянок. Обов'язки наймача земельної ділянки. Розірвання договору найму земельної ділянки на вимогу наймача. Розірвання договору найму земельної ділянки на вимогу наймодавця. Правові наслідки смерті наймача земельної ділянки.

Найм (оренда) будівлі або іншої капітальної споруди. Форма договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. Державна реєстрація договору найму будівлі або іншої капітальної споруди. Передача будівлі або іншої капітальної споруди у найм. Надання наймачеві права користування земельною ділянкою. Плата за користування будівлею або іншою капітальною спорудою.

Найм (оренда) транспортного засобу. Предмет договору найму транспортного засобу. Форма договору найму транспортного засобу. Діяльність наймача транспортного засобу. Витрати, пов'язані з використанням транспортного засобу. Страхування транспортного засобу. Правові наслідки пошкодження транспортного засобу. Правові наслідки заподіяння шкоди іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу. Особливості найму транспортного засобу з екіпажем, що його обслуговує.

Лізинг. Договір лізингу. Правове регулювання лізингу. Предмет договору лізингу. Види лізингу. Прямий, непрямий, фінансовий, оперативний, зворотний, пайовий, міжнародний лізинг. Форма та зміст договору лізингу. Права та обов'язки лізингодавця. Права та обов'язки лізингоодержувача. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження предмета договору лізингу. Відповідальність продавця (постачальника) предмета договору лізингу. Відмова від договору лізингу.

Договір найму житла. Форма договору найму житла. Предмет договору найму житла. Сторони у договорі найму житла. правонаступництво у разі зміни власника житла, переданого у найм. Обов'язки наймача житла. Наймач та особи, що постійно проживають разом з ним. Право наймача та осіб, які постійно проживають разом з ним, на вселення інших осіб у житло. Тимчасові мешканці. Ремонт житла, переданого у найм. Плата за користування житлом. Строк договору найму житла. Переважні права наймача житла. Договір піднайму житла. Заміна наймача у договорі найму житла. Розірвання договору найму житла. Правові наслідки розірвання договору найму житла.

Позичка. Договір позички, оплатна, неоплатна позичка. Форма договору позички. Позичкодавець. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ у користування. Строк договору позички. Право позичкодавця на відчуження речі. Обов'язки користувача. Розірвання договору позички. Припинення договору позички. Правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею.

Література [19; 70; 142; 148; 150; 152; 187; 190; 194; 210]

Тема 28. Загальні положення про підряд

Зобов'язання з виконання робіт. Договір підряду. Генеральний підрядник і субпідрядник. Виконання роботи з матеріалу підрядника та його засобами. Виконання роботи з матеріалу замовника. Обов'язок підрядника зберігати надане йому майно. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження матеріалу. Ціна роботи, кошторис. Ощадливість підрядника. Строки виконання робіт. Обставини, про які підрядник зобов'язаний попередити замовника. Правові наслідки невиконання замовником вимог підрядника. Права замовника під час виконання роботи. Сприяння замовника. Невиконання замовником обов'язків за договором підряду. Права замовника у разі порушення підрядником договору підряду. Обов'язок замовника прийня-

ти роботу, виконану підрядником. Порядок оплати роботи. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмета підяду або неможливості закінчення роботи. Право підрядника на притримування. Якість роботи. Відповідальність підрядника за неналежну якість роботи. Гарантія якості роботи. Порядок обчислення гарантійного строку. Обов'язок підрядника передати інформацію замовникові, конфіденційність одержаної сторонами інформації. Відповідальність за договором підяду. Позовна давність, що застосовується до вимог щодо неналежної якості роботи. Початок перебігу позовної давності в окремих випадках.

Література [142; 148; 150; 152; 188; 194; 210]

Тема 29. Окремі види договору підяду

Побутовий підряд. Договір побутового підяду. Форма договору побутового підяду. Гарантії прав замовника. Надання замовникові інформації про роботу. Публічна пропозиція роботи. Виконання роботи за договором побутового підяду з матеріалу підрядника. Виконання роботи за договором побутового підяду з матеріалів замовника. Права замовника у разі істотного порушення підрядником договору побутового підяду. Розмір плати за договором побутового підяду. Правові наслідки нез'явлення замовника за одержанням роботи.

Будівельний підряд. Право власності на об'єкт будівництва. Проектно-кошторисна документація. Внесення змін до проектної кошторисної документації. Забезпечення будівництва та оплата робіт. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження об'єкта. Обов'язок підрядника страхувати об'єкт будівництва. Передача та прийняття робіт. Відповідальність підрядника. Гарантії якості у договорі будівельного підяду. Усунення недоліків за рахунок замовника. Відповідальність замовника.

Підряд на проектні та пошукові роботи. Договір підяду на проведення проектних і пошукових робіт. Вихідні дані для проведення проектних та пошукових робіт. Обов'язки замовника. Обов'язки підрядника. Відповідальність підрядника за недоліки документації та робіт.

Підряд на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Виконання робіт. Передача, прийняття та оплата робіт. Конфіден-

ційність відомостей про договір. Права сторін на результати робіт. Обов'язки виконавця. Обов'язки замовника. Наслідки неможливості досягнення результату. Відповідальність виконавця за порушення договору.

Література [68; 148; 150; 152; 188]

Тема 30. Послуги: загальні положення

Договір про надання послуг. Виконання договору про надання послуг. Плата за договором про надання послуг. Відшкодування виконавцеві фактичних витрат за договором про безоплатне надання послуг. Строк договору про надання послуг. Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг. Розірвання договору про надання послуг.

Література [56; 142; 148; 150; 152; 188; 194; 210]

Тема 31. Перевезення. Транспортне експедирування

Загальні положення про перевезення. Правове регулювання перевезень. Договір перевезення вантажу. Договір перевезення пасажирів та багажу. Права пасажирів. Договір чартеру (фрахтування). Перевезення у прямому змішаному сполученні. Довгостроковий договір. Перевезення транспортом загального користування. Провізна плата. Надання транспортних засобів і пред'явлення вантажу до перевезення. Завантаження та вивантаження вантажу. Строк доставки вантажу, пасажирів та багажу. Відповідальність за зобов'язаннями, що випливають із перевезення. Відповідальність перевізника за неподання транспортних засобів і відправника за невикористання поданих транспортних засобів. Відповідальність перевізника за затримку відправлення пасажирів та порушення строку доставлення пасажирів до пункту призначення. Відповідальність перевізника за прострочення доставки вантажу. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування та пошкодження вантажу, багажу, пошти. Пред'явлення претензій і позовів, що випливають із договору перевезення. Позови щодо перевезення у закордонному сполученні. Страхування вантажів, пасажирів і багажу. Відповідальність перевізника за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю пасажирів.

Транспортне експедирування. Договір транспортного експедирування. Форма договору транспортного експедирування. Плата за договором експедирування. Виконання договору транспортного

експедирування. Документи та інша інформація, що надаються експедиторові. Відповідальність експедитора за договором транспортного експедирування. Відмова від договору транспортного експедирування.

Література [27; 62; 142; 148; 150; 152; 188]

Тема 32. Зберігання

Загальні положення про зберігання. Договір зберігання. Форма договору зберігання. Строк зберігання. Правові наслідки відмови поклажодавця від передання речі на зберігання. Обов'язок прийняти річ на зберігання. Зберігання речей, визначених родовими ознаками. Обов'язок зберігача щодо забезпечення схоронності речі. Виконання договору зберігання. Користування річчю, переданою на зберігання. Зміна умов зберігання. Плата за зберігання. Відшкодування витрат на зберігання. Обов'язок поклажодавця забрати річ після закінчення строку зберігання.

Обов'язок зберігача повернути річ. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) або пошкодження речі. Відшкодування збитків, завданих поклажодавцеві. Відшкодування збитків, завданих зберігачеві. Повернення речі на вимогу поклажодавця. Зберігання за законом. Застосування загальних положень про зберігання до окремих його видів.

Зберігання в товарному складі. Поняття товарного складу. Договір складського зберігання. Зберігання речей, визначених родовими ознаками. Огляд товару. Зміна умов зберігання та стан товарів. Складські документи. Подвійне складське свідоцтво. Права володільця складського та заставного свідоцтва. Передання складського та заставного свідоцтва. Просте складське свідоцтво. Видача товару за подвійним складським свідоцтвом.

Спеціальні види зберігання. Зберігання речі у ломбарді. Продаж речі, яку поклажодавець не забрав з ломбарду. Зберігання цінностей у банку. Договір про надання індивідуального банківського сейфа, що охороняється банком. Договір про надання індивідуального банківського сейфа, що не охороняється банком. Зберігання речей у камерах схову транспортних організацій. Зберігання речей у гардеробі організації. Зберігання речей пасажира під час його перевезення. Зберігання речей у готелях. Зберігання речей, що є предметом спору (секвестр). Зберігання автотранспортних засобів. Договір охорони.

Література [49; 62; 148; 150; 152; 188]

Тема 33. Доручення, комісія, управління майном

Доручення. Договір доручення. Строк договору доручення. Право повіреного на плату. Зміст доручення. Виконання доручення. Особисте виконання договору доручення. Обов'язки повіреного. Обов'язки довірителя. Припинення договору доручення. Наслідки припинення договору доручення. Обов'язки спадкоємця повіреного та ліквідатора юридичної особи – повіреного.

Комісія. Договір комісії. Умови договору комісії. Комісійна плата. Виконання договору комісії. Субкомісія. Виконання договору, укладеного комісіонером з третьою особою. Відступ від вказівок комітента. Право власності комітента. Право комісіонера на притримання речі. Право комісіонера на відрахування з грошових коштів, що належать комітентові. Обов'язок комісіонера зберігати майно комітента. Звіт комісіонера. Прийняття комітентом виконання за договором комісії. Право комісіонера на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням договору комісії. Право комітента на відмову від договору комісії. Право комісіонера на відмову від договору комісії. Наслідки смерті фізичної особи або припинення юридичної особи – комісіонера. Особливості окремих видів комісії.

Управління майном. Договір управління майном. Предмет договору управління майном. Форма договору управління майном. Установник управління. Управитель. Особа, яка набуває вигоди від майна, що передане в управління. Істотні умови договору управління майном. Строк договору управління майном. Права та обов'язки управителя. Здійснення управління майном. Передання в управління майна, що є предметом договору застави. Звернення стягнення на майно, передане в управління, за вимогою кредитора установника управління. Передання права управління майном іншій особі. Право управителя на плату. Відповідальність управителя. Припинення договору управління майном. Особливості управління цінними паперами.

Література [53; 86; 128; 142; 148; 150; 152; 184; 187; 188; 194; 204; 210]

Тема 34. Позика. Кредит. Банківський вклад

Поняття та види фінансових послуг. Правове регулювання фінансових послуг.

Позика. Договір позики. Форма договору позики. Проценти за договором позики. Обов'язок позичальника повернути позику. Наслід-

ки порушення договору позичальником. Оспорювання договору позики. Забезпечення виконання зобов'язання позичальником. Новація боргу у позикове зобов'язання.

Кредит. Кредитний договір. Форма кредитного договору. Відмова від надання або одержання кредиту. Комерційний кредит.

Банківський вклад. Депозит. Договір банківського вкладу. Форма договору банківського вкладу. Види банківських вкладів. Проценти на банківський вклад. Внесення грошових коштів на рахунок вкладника іншою особою. Договір банківського вкладу на користь третьої особи. Ощадна книжка. Ощадний (депозитний) сертифікат.

Література [7; 142; 148; 150; 152; 188]

Тема 35. Банківський рахунок. Розрахунки. Факторинг

Поняття та правове регулювання кредитно-розрахункових відносин.

Банківський рахунок. Договір банківського рахунка. Укладення договору банківського рахунка. Операції за рахунком, що виконуються банком. Кредитування рахунка. Проценти за користування коштами, що знаходяться на рахунку. Черговість списання грошових коштів з рахунка. Правові наслідки неналежного виконання банком операцій за рахунком клієнта. Обмеження права розпоряджання рахунком. Банківська таємниця. Розірвання договору банківського рахунка.

Розрахунки. Форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Загальні положення про розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Умови виконання банком платіжного доручення. Виконання платіжного доручення. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання платіжного доручення.

Розрахунки за акредитивом. Акредитив. Види акредитивів. Відкличний акредитив, безвідкличний акредитив. Виконання акредитива. Відповідальність банку, що виконує акредитив. Закриття акредитива.

Розрахунки за інкасовими дорученнями. Загальні положення про розрахунки за інкасовими дорученнями. Виконання інкасового доручення. Повідомлення про проведені операції.

Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків. Загальні положення про розрахунки із застосуванням розрахункових чеків. Оплата чека. Інкасування чека. Повідомлення про несплату чека. Наслідки несплати чека.

Факторинг. Поняття договору факторингу. Предмет договору факторингу. Сторони у договорі факторингу. Недійсність заборони відступлення права грошової вимоги. Відповідальність клієнта перед фактором. Виконання боржником грошової вимоги факторові. Наступне відступлення права грошової вимоги. Права фактора. Зустрічні вимоги боржника та захист прав боржника.

Література [7; 139; 142; 148; 150; 152; 183; 188; 191; 206]

Тема 36. Страхування

Страхування. Види страхування. Предмет договору страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Страхова сума. Форма договору страхування. Істотні умови договору страхування. Момент набрання чинності договором страхування. Сторони у договорі страхування. Страховики, страхувальники. Укладення договору страхування на користь третьої особи. Вигодонабувачі. Співстрахування. Договір страхування одного й того самого об'єкта. Договір перестрахування. Обов'язки страховика. Обов'язки страхувальника. Страховий платіж (внесок, премія) і страховий тариф. Страхова оцінка. Умови та порядок здійснення страхової виплати. Відмова від здійснення страхової виплати. Відповідальність страховика. Перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за завдані збитки. Зміна страхувальника — фізичної особи у договорі страхування. Наслідки припинення юридичної особи — страхувальника. Наслідки визнання страхувальника — фізичної особи недієздатною або обмеження її цивільної дієздатності. Припинення договору страхування. Недійсність договору страхування. Обов'язкове страхування.

Література [7; 142; 148; 150; 152; 188]

Тема 37. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Комерційна концесія

Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір. Типовий ліцензійний договір. Строк ліцензійного договору. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Державна реєстрація договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Комерційна концесія. Договір комерційної концесії. Предмет договору комерційної концесії. Сторони в договорі комерційної концесії. Форма договору комерційної концесії та його державна реєстрація. Договір комерційної субконцесії. Обов'язки правоволодільця. Обов'язки користувача. Особливі умови договору комерційної концесії. Відповідальність правоволодільця за вимогами, що пред'являються до користувача. Право користувача на укладення договору комерційної концесії на новий строк. Зміна договору комерційної концесії. Припинення договору комерційної концесії. Збереження чинності договору комерційної концесії у разі зміни сторін. Наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільця. Наслідки припинення права, користування яким надано за договором комерційної концесії.

Публічна концесія. Правове регулювання публічної концесії.

Література [4; 142; 150; 152; 188]

Тема 38. Спільна діяльність

Загальні положення про спільну діяльність. Договір про спільну діяльність. Форма та умови договору про спільну діяльність. Просте товариство. Договір простого товариства. Вклади учасників. Спільне майно учасників. Ведення спільних справ учасників. Право учасника на інформацію. Відповідальність учасників за спільними зобов'язаннями. Розподіл прибутку. Виділ частки учасника на вимогу його кредитора. Припинення договору простого товариства. Відмова учасника від подальшої участі в договорі простого товариства та розірвання договору. Відповідальність учасника, щодо якого договір простого товариства припинений.

Література [142; 150; 152; 188; 194; 210]

Тема 39. Недоговірні зобов'язання

Поняття та види недоговірних зобов'язань.

Публічна обіцянка винагороди. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Зміст завдання. Строк (термін) виконання завдання. Зміна умов публічної обіцянки винагороди. Правові наслідки виконання завдання. Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Право на оголошення конкурсу. Умови конкурсу. Зміна умов конкурсу. Відмова від проведення конкурсу. Переможець конкурсу. Особливості оцінювання результатів інтелек-

туальної, творчої діяльності, які подані на конкурс. Права переможця конкурсу. Повернення учаснику конкурсу речі, поданої на конкурс.

Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Право на вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Надання звіту про вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Рятування здоров'я та життя фізичної особи. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок.

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Загальні положення про зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави. Повернення в натурі безпідставно набутого майна. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню.

Література [64; 142; 148; 150; 152; 187; 188]

Тема 40. Відшкодування шкоди

Відшкодування шкоди (деліктна відповідальність). Поняття та особливості деліктної відповідальності. Елементи складу цивільного правопорушення, протиправна поведінка, шкода, причинний зв'язок, вина. Протиправне порушення (делікт), протиправна дія, бездіяльність, шкода майнова, немайнова (моральна). Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду та способи такого відшкодування. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди. Значення умислу, необережності, грубої необережності. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність. Підстави для компенсації моральної (немайнової) шкоди. Розмір компенсації за моральну шкоду. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи. Відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами. Право зворотної вимоги до винної особи.

Відповідальність за шкоду, завдану особами з різними вадами дієздатності. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності. Відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми, неповнолітніми особами. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.

Відшкодування шкоди, завданої правомірними діями. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.

Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану органами влади та їх посадовими особами. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину. Відповідальність юридичної або фізичної особи за шкоду, завдану їхнім працівником чи іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної шкоди. Відповідальність за шкоду, завдану ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Література [26; 32; 81; 101; 109; 110; 121; 142; 148; 150; 152; 178; 187; 188]

Змістовий модуль IV. Спадкове право

Тема 41. Загальні положення про спадкування

Поняття спадкування. Види спадкування. Склад спадщини. Права та обов'язки, які не входять до складу спадщини. Відкриття спадщини. Місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування. Особливості спадкування окремих видів майна. Спадкування права на земельну ділянку.

Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Право на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, соціальних виплат, які належали спадкодавцеві. Спадкування права на вклад у банківських (кредитних) установах. Спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування). Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

Література [18; 24; 59; 109; 142; 148; 149; 152; 187; 194; 203; 207; 210]

Тема 42. Спадкування за заповітом. Заповідальний відказ

Поняття заповіту. Право на заповіт. Право заповідача на призначення спадкоємців. Право заповідача на визначення обсягу спадщини, що має успадковуватися за заповітом. Право заповідача на заповідальний відказ. Предмет заповідального відказу. Припинення чинності заповідального відказу. Право заповідача на покладення на спадкоємця інших обов'язків. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя. Підпризначення спадкоємців. Встановлення сервітуту у заповіті. Загальні вимоги до форми заповіту. Посвідчення заповіту нотаріусом. Секретний заповіт. Посвідчення заповіту посадовою, службовою особою органу місцевого самоврядування. Посвідчення заповіту іншою службовою, посадовою особою. Посвідчення заповіту при свідках. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Таємниця заповіту. Глумачення заповіту. Недійсність заповіту.

Література [18; 59; 63; 142; 149; 152; 187; 194; 203; 207; 210]

Тема 43. Спадкування за законом

Підстави спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування усиновленими та усиновлювачами. Перша черга спадкоємців за законом. Друга черга спадкоємців за законом. Четверта черга спадкоємців за законом. П'ята черга спадкоємців за законом. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Література [18; 59; 142; 148; 149; 152; 187; 203; 207]

Тема 44. Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.

Прийняття спадщини. Подання заяви про прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Прийняття заповідального відказу. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи. Правові наслідки відмови від спадщини. Перехід права на прийняття спадщини (спадкова трансмісія). Відумерлість спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Переважне право окремих спадкоємців на виділення їм певного майна в натурі. Перерозподіл спадщини. Пред'явлення кредиторами померлого претензій до спадкоємців. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора. Охорона спадкового майна. Охорона спадщини виконавцем заповіту. Управління спадщиною.

Право заповідача на призначення виконавця заповіту. Призначення виконавця заповіту за ініціативою спадкоємців. Призначення виконавця заповіту нотаріусом. Згода особи на призначення її виконавцем заповіту. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень. Повноваження виконавця заповіту. Право виконавця заповіту на плату за виконання своїх повноважень. Контроль за виконанням заповіту. Право на оскарження дій виконавця заповіту. Строк чинності повноважень виконавця заповіту.

Оформлення права на спадщину. Право спадкоємця на одержання свідоцтва про право на спадщину. Обов'язок спадкоємця звернутися за свідоцтвом про право на спадщину на нерухоме майно. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.

Література [18; 59; 63; 142; 148; 149;
152; 187; 203; 207]

Тема 45. Спадковий договір

Поняття спадкового договору. Сторони у спадковому договорі. Форма спадкового договору. Обов'язки набувача за спадковим договором. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Розірвання спадкового договору. Забезпечення виконання спадкового договору.

Література [59; 142; 148; 152; 203; 207]

Змістовий модуль V. Сімейне право

Тема 46. Поняття та система сімейного права. Сімейні правовідносини

Поняття сімейного права як галузі права. Предмет і метод сімейного права. Сімейні відносини. Учасники сімейних відносин. Система сімейного права.

Сім'я. Право особи на сім'ю. Державна охорона сім'ї. Дитина.

Регулювання сімейних відносин. Загальні засади регулювання сімейних відносин. Джерела сімейного права: законодавство, договір, звичай. Законодавство. Співвідношення Сімейного кодексу України і цивільного законодавства. Міжнародні договори. Законодавство іноземних держав. Договір. Звичай.

Захист сімейних прав.

Література [109; 163; 166–172; 174; 194; 210]

Тема 47. Шлюб. Права та обов'язки подружжя

Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Надання права на укладення шлюбу особі, яка не досягла шлюбного віку. Добровільність шлюбу. Одношлюбність. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою. Ознайомлення осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, про стан здоров'я. Державна реєстрація шлюбу. Заява про реєстрацію шлюбу. Заручини. Час і місце реєстрації шлюбу. Правові наслідки шлюбу. Вибір прізвища при одруженні. Недійсність шлюбу. Визнання недійсним шлюбу за рішенням суду. Визнання шлюбу недійсним після його припинення. Правові наслідки недійсності шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним. Права та обов'язки батьків і дитини, яка народилася у недійсному шлюбі.

Припинення шлюбу. Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей, та за заявою одного з подружжя. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя, яке має дітей. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу. Заходи суду щодо примирення подружжя. Підстави для розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя. Право на вибір прізвища після розірвання шлюбу. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання. Реєстрація розірвання шлюбу. Право на повторний шлюб після розірвання шлюбу. Право на поновлення шлюбу

після його розірвання. Встановлення режиму окремого проживання подружжя.

Особисті права та обов'язки подружжя. Майнові права та обов'язки подружжя. Поняття права власності подружжя. Право подружжя на спільне майно. Роздільна власність подружжя. Укладання подружжям угод щодо спільного і роздільного майна. Поділ майна подружжя

Аліментні зобов'язання подружжя. Аліментні зобов'язання колишнього з подружжя. Позбавлення одного з подружжя права на утримання. Припинення права одного з подружжя на утримання.

Шлюбний договір. Право на укладення шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Форма шлюбного договору. Початок і строк дії шлюбного договору. Визначення в шлюбному договорі правового режиму майна. Визначення у шлюбному договорі порядку користування житлом. Визначення у шлюбному договорі права на утримання. Зміна умов шлюбного договору. Право на відмову від шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору або зміна його умов. Визнання шлюбного договору недійсним.

Література [159–163; 165–170; 172–174; 194; 210]

Тема 48. Права та обов'язки матері, батька і дитини

Встановлення походження дітей. Загальні правила визначення материнства і батьківства. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Визначення батьківства за рішенням суду.

Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей. Порядок визначення прізвища, імені, по батькові дітей. Вирішення спорів, пов'язаних з місцем проживання дітей. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав.

Майнові правовідносини батьків і дітей. Обов'язок батьків по утриманню неповнолітніх дітей. Способи та розмір оплати аліментів на дітей. Припинення права на аліменти.

Обов'язок батька, матері утримувати повнолітніх дітей. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків.

Література [159; 161; 163; 165–170; 172; 174; 194; 210]

Тема 49. Влаштування дітей

Поняття усиновлення (удочеріння). Особи, які можуть бути усиновленими. Особи, які можуть бути усиновлювачами. Умови усиновлення та порядок його здійснення. Таємниця усиновлювання. Надійність усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

Поняття і значення опіки та піклування в сімейному праві. Встановлення опіки та піклування. Права і обов'язки суб'єктів правовідносин з опіки та піклування. Припинення опіки (піклування).

Патронат над дітьми.

Література [100; 163; 164; 166–170; 172]

Тема 50. Права та обов'язки інших членів сім'ї, родичів

Аліментний обов'язок діда, баби. Аліментний обов'язок онуків. Аліментний обов'язок повнолітніх рідних (повнорідних і неповнорідних) братів і сестер. Аліментний обов'язок вітчима, мачухи, а також інших осіб, які взяли до себе дитину як члена сім'ї. Аліментний обов'язок пасинка, падчерки, а також осіб, які до досягнення 18 років перебували на утриманні та вихованні у сторонніх осіб або родичів. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, а також з осіб, які взяли на виховання дитину як члена сім'ї. Зміна розміру аліментів і звільнення від їх сплати. Визначення заборгованості за аліментами, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів. Повне або часткове звільнення від заборгованості за аліментами.

Література [100; 161; 163; 164; 166–170; 172]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

До контрольної роботи входить теоретичне завдання, що складається із двох питань, та задача. Теоретичне завдання необхідно виконати у письмовій реферативній формі шляхом викладення повних та обґрунтованих відповідей на поставлені питання з посиланням на нормативно-правові акти і науково-теоретичні джерела. Посилання треба робити у квадратних дужках, вказуючи відповідний номер джерела за списком використаної літератури та номер сторінки. Необхідно проаналізувати Конституцію України, Цивільний кодекс України, за необхідності інші кодекси, закони та підзаконні нормативні акти, що регулюють досліджуване питання, навчальну та наукову літературу, наявну судову практику з тим, щоб висвітлити особливості правового регулювання відносин, понять, інститутів, що стосуються даної

теми, наявні суперечності, складнощі застосування правових норм чи неврегульованість певних питань, науково-теоретичні погляди, позиції і т. і.

Вирішення задачі повинне ґрунтуватися на відповідних положеннях нормативно-правових актів, розкривати всі спірні аспекти і містити повні відповіді на додаткові питання.

У кінці контрольної роботи наводиться “Список використаної літератури”, де вказуються нормативно-правові акти та література, на які робилися посилання в роботі. Список складається з наданням повної назви нормативно-правового акта, автора (авторів) підручника, монографії, статті тощо.

Титульний лист оформляється відповідно до методичних вказівок щодо оформлення контрольних робіт. Студент повинен підписати роботу, зазначивши дату її виконання, і у встановлений строк подати на перевірку.

Завдання для контрольних робіт складені у десяти варіантах. Варіант контрольної роботи вибирається за останньою цифрою номера залікової книжки. Наприклад, якщо остання цифра залікової книжки “1”, то студент повинен виконувати перший варіант контрольної роботи і т. д.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант I.

1. Цивільне право як галузь права. Джерела цивільного права.
2. Договір підяду: поняття, види, характеристика та правове регулювання.

Задача

Громадянин Шатило І. подав до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини, що дісталась йому за заповітом після смерті батька, — будинок і легковий автомобіль “Мерседес” — та одночасну відмову від прийняття автомобіля “Лада” на користь свого сина Шатило П. Нотаріус після того, як минуло 6 місяців з часу відкриття спадщини видав кожному з них окремо свідоцтво про право на спадщину. Через кілька місяців рідний брат Шатило І. — Шатило С. — звернувся до суду з позовною заявою про визнання вказаних свідоцтв про право на спадщину недійсними і визнання його права на всю спадщину, оскільки він у даному заповіті був підпризначеним спадко-

емцем на випадок, якщо Шатило І. відмовиться від прийняття спадщини за заповітом, а про відмову останнього від спадщини довідався тільки тоді, коли Шатило П. почав їздити на автомобілі “Лада”. Крім того, йому стало відомо, що Шатило І. був присутнім під час складання заповіту на його користь у нотаріальній конторі, а це, на його думку, є підставою для визнання заповіту недійсним.

Яке рішення повинен винести суд? Який порядок складання заповіту, прийняття спадщини за заповітом та відмови від неї?

Варіант II.

1. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.
2. Поняття шкоди, завданої фізичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду, та порядок її відшкодування.

Задача

Згідно з договором зберігання № 1/02 від 26.02.2005 р. Товариство з обмеженою відповідальністю “Плаї” (надалі — Замовник) передало на зберігання Відкритому акціонерному товариству “Житлобуд-2” (далі — Зберігач) 140,0 т цементу (далі — Товар) вартістю 21 000,00 грн. Строк зберігання — з 26.02.2005 р. до 20.12.2005 р. Відповідно до п. 4 договору у випадку невиконання або неналежного виконання договору винувата у цьому сторона зобов'язувалась відшкодувати другій стороні всі реальні збитки, завдані таким невиконанням чи неналежним виконанням. У разі втрати Товару або його несанкціонованого Замовником використання Зберігачем для власних потреб останній зобов'язувався сплатити Замовнику пеню у розмірі 2 % вартості такого Товару за кожен день неповернення товару чи несплати його вартості з моменту виявлення такого порушення.

19.03.2005 р. було складено і підписано сторонами акт про те, що Зберігач без дозволу Замовника використав Товар у повному об'ємі для власних потреб, не може негайно його видати Замовнику і зобов'язується повернути Замовнику таку ж кількість Товару протягом 3-х днів або сплатити його вартість, а також пеню відповідно до умов договору.

30.05.2005 р. Замовник звернувся до господарського суду з позовом до Зберігача з вимогою про відшкодування вартості Товару, збитків у вигляді не отриманого прибутку у розмірі 25 % вартості Товару і сплату пені за весь термін невиконання умов договору.

Чи обґрунтовані вимоги Замовника? Яке рішення повинен постановити суд? Підрахуйте суму позовних вимог, яка може бути задоволена судом.

Варіант III.

1. Господарські товариства: поняття, види та загальна характеристика.
2. Захист права власності.

Задача

20.04. 2005 р. Приватне підприємство “Пробос” (надалі – Підприємство) отримало ліцензію на право здійснення підприємницької діяльності із заготівлі, переробки, металургійної переробки металобрухту чорних металів. У березні 2006 р. Підприємство отримало листа від Управління промисловості обласної державної адміністрації, в якому повідомлялось, що згідно з наказом Міністерства промислової політики України від 12.02.2005 р. всі суб’єкти господарювання, у тому числі і Підприємство, зобов’язані протягом 3-х місяців переоформити ліцензію на заготівлю, переробку, металургійну переробку металобрухту чорних металів. До отримання нової ліцензії зазначена діяльність Підприємства призупиняється, а у разі не переоформлення ліцензії – діяльність буде припинена повністю. Директор Підприємства звернувся до Міністерства юстиції України з запитом про законність наказу.

Яке роз’яснення повинне дати Міністерство юстиції України? Який порядок набрання чинності підзаконними нормативними актами? Чи підлягає ліцензуванню зазначена у задачі господарська діяльність? Якщо так, то які порядок видачі і строк дії ліцензії, підстави внесення змін?

Варіант IV.

1. Акціонерне товариство: поняття, види, правовий статус та порядок створення.
2. Договір довічного утримання і спадковий договір: поняття, загальна характеристика, відмінності, порядок укладання, припинення та розірвання.

Задача

Товариство з обмеженою відповідальністю “Лада–Україна” (надалі – Орендар) 15.05.2006 р. уклало з Державним комерційним підприємством (надалі – Орендодавець) договір оренди складського

приміщення для розміщення в ньому митного складу легкових автомобілів. Орендар отримав ліцензію на право відкриття митного складу і почав діяльність. У вересні-листопаді цього ж року почались регулярні дощі і виявилось, що 50 % даху приміщення протікає, вода залила частину автомобілів, що зберігались на складі, а деякі — пошкодила, про що було складено акт, підписаний обома сторонами, і направлена претензія Орендодавцю. Орендар був змушений протягом 3-х місяців зменшити зберігання автомобілів на 50 % і, з дозволу Орендодавця, за свій рахунок здійснити капітальний ремонт даху.

15.12.2006 р. Орендар отримав листа від Орендодавця, в якому повідомлялось, що Орендодавець вважає договір оренди таким, що припинив свою дію, оскільки Орендар протягом 3-х місяців (вересень—листопад) не здійснював орендну плату. Орендар у відповіді заперечував законність такого рішення, посилаючись на те, що він з вини Орендодавця протягом 3-х місяців не міг відповідно до умов договору оренди використовувати об'єкт оренди, через що зазнав збитків на суму, що перевищує орендну плату за цей період, витратив на ремонт даху суму у розмірі, що дорівнює розміру орендної плати за 6 місяців. Відповідні акти, претензії і рахунки-фактури у Орендодавця є. Орендодавець з запереченнями Орендара не погоджувався, посилаючись на те, що він як державне підприємство не має права змінювати умови договору оренди і не має грошей на відшкодування збитків та витрат, понесених Орендарем. Орендар звернувся до господарського суду.

Яке рішення повинен прийняти суд? Який порядок укладання, зміни та розірвання договору оренди? Які обставини можуть бути підставою для зміни орендної плати? Хто несе витрати на капітальний ремонт об'єкта оренди?

Варіант V.

1. Порядок створення та припинення діяльності юридичної особи.
2. Право державної власності: поняття, способи виникнення (набуття) та порядок здійснення.

Задача

16-річний студент юридичного коледжу Дмитро назбирав 500 грн. (100 грн. — стипендія за два місяці, 300 грн. — місячна заробітна плата за роботу на підприємстві влітку, 100 грн. — зняв з рахунку на його ім'я у банку із суми, внесеної його батьками) і без дозволу батьків купив у свого однокурсника — 16-річного Максима — музичний центр із CD-програвачем.

Батьки Дмитра, довідавшись про це, зажадали розірвання договору купівлі-продажу як такого, що суперечить його інтересам. Батьки Максима, у свою чергу, також вимагали розірвання угоди, оскільки останній продав без відома батьків музичний центр, подарований йому ними на день народження. Оскільки Дмитро і Максим проти розірвання договору заперечували, пояснюючи, що вони згідно із статтями 32, 33 Цивільного кодексу України мають право укладати такі угоди і несуть за ним самостійну відповідальність. Батько Дмитра звернувся до суду з позовом про визнання договору купівлі-продажу недійсним на підставі ст. 222 Цивільного кодексу України.

Яке рішення повинен винести суд? Які наслідки визнання договору недійсним? Яким чином може бути вирішено проблему, якщо Дмитро чи Максим не зможуть реально виконати рішення суду?

Варіант VI.

1. Поняття та правовий статус виробничого кооперативу.
2. Поняття, види та загальна характеристика договорів оренди (найму).

Задача

Батько і син Маленівські — Станіслав і Михайло, відпочиваючи на лижній базі в горах, зранку відправились кататись на лижах, але на базу не повернулись. Пошукові заходи позитивних результатів не дали і їх знайти не вдалось.

Через два місяці дружина Михайла звернулась до суду з заявою про оголошення її чоловіка та його батька померлими, оскільки загальновідомо, що в день, коли вони пропали, в горах були зсуви снігу, від яких вони і могли загинути.

Яке рішення повинен винести суд? Яким чином відкриється спадщина, якщо суд задовольнить позовну вимогу і оголосить Маленівських Станіслава і Михайла померлими? Хто і після кого може бути закликаний до спадкування, якщо відомо, що на момент визнання їх померлими живими залишились непрацездатна мати, дружина і дочка Маленівського Станіслава, а також, крім дружини, син, дочка і внук Маленівського Михайла?

Варіант VII.

1. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав. Цивільна відповідальність.
2. Речові права на чуже майно.

Задача

Товариство з обмеженою відповідальністю, засноване одним учасником, та фізична особа уклали договір про заснування відкритого акціонерного товариства (ВАТ) і здійснили необхідні для проведення підписки на акції дії: зареєстрували в Держаній комісії з цінних паперів і фондового ринку України (ДКЦПФР) інформацію про підписку на акції, опублікували відповідне оголошення про проведення підписки і провели останню. Однак після закінчення строку підписки виявилось, що підпискою покрито лише 60 відсотків запропонованих акцій.

Чи дотримано порядок утворення ВАТ? Які наслідки таких результатів підписки? Чи можна продовжити термін підписки? Яке законодавство регулює ці питання? Чи є відмінності у правовому регулюванні цих питань нормами Господарського кодексу України та Цивільного кодексу України?

Варіант VIII.

1. Строки, терміни та позовна давність у цивільному праві.
2. Договір поставки: поняття, характеристика, правове регулювання і відмінність від договору купівлі-продажу.

Задача

6 червня 2004 р. між Товариством з обмеженою відповідальністю “Плай” Лтд. (надалі — Покупець) і Акціонерним товариством “Ювіком” (надалі — Постачальник) було укладено договір поставки металобрухту на суму 10000,0 грн. у строк до 6 липня 2004 р. Строк дії договору — до 31 грудня 2004 р. З метою виконання умови договору про попередню оплату товару Покупець отримав банківський кредит у сумі 10000,0 грн. під 24 % річних і здійснив попередню оплату у визначений договором строк. Однак Постачальник не виконав умови договору і не поставив металобрухт. 10 липня 2004 р. Покупець направив Постачальнику претензію з вимогою виконати договір або повернути суму попередньої оплати 10000,0 грн., сплатити передбачений договором штраф у розмірі 5 % від вартості непоставленого металобрухту за кожен місяць не поставки, а також відшкодувати збитки у розмірі сплаченої банку суми відсотків за кредит. Постачальник на претензію не відповів. 6 березня 2005 р. Покупець звернувся до господарського суду з позовною заявою з вимогою про стягнення з Постачальника суми попередньої оплати 10000,0 грн. з урахуванням встановленого індексу інфляції 7 % та 3 % річних за

9 місяців за прострочення повернення попередньої оплати, штрафу — 4500,0 грн., відшкодування збитків внаслідок сплати відсотків банку — 1800,0 грн. і не одержаного прибутку по 15 % за кожен місяць невиконання договору — 13500,0 грн. Суд задовольнив позовні вимоги за винятком: збитки внаслідок сплати відсотків банку задовольнив у сумі 1300,0 грн., а у сумі 500,00 грн. відмовив на підставі того, що Покупець до позовної заяви додав тільки одне платіжне доручення на сплату відсотків банку у сумі 1300,00 грн. Постачальник звернувся з апеляційною скаргою на рішення суду з мотивів необґрунтованого завищення стягнутих сум штрафних санкцій та збитків. У відповіді на апеляційну скаргу Покупець проти доводів Постачальника заперечував, вказавши, що рішення суду про відмову у задоволенні позовних вимог у сумі 500,00 грн. відсотків банку незаконне.

Як повинен вирішити справу апеляційний суд? Чи обґрунтовані апеляційна скарга і вимоги, що містяться у відзиві на неї?

Варіант ІХ.

1. Правочини: поняття, види та загальна характеристика.
2. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого.

Задача

Ухвалою Господарського суду м. Києва від 7 листопада 2003 р. ЗАТ “Топгаз” визнано кредитором боржника — ТОВ “Прес-інформ-сервіс” з майновими вимогами у сумі 2 964 446 грн. 96 коп., затверджено реєстр вимог кредиторів, а також відмовлено у визнанні його кредитором в частині кредиторських вимог на суму 362 830 грн. 01 коп., з яких 233 628 грн. 87 коп. — три відсотки річних і 129 201 грн. 14 коп. — збитки від інфляції.

Постановою від 11 листопада 2004 р. Київський апеляційний господарський суд вказану ухвалу місцевого суду залишив без змін.

Постановою Вищого господарського суду України постанова Київського апеляційного господарського суду залишена без змін.

ЗАТ “Топгаз” звернулося із касаційною скаргою на постанову Вищого господарського суду України до Верховного Суду України з мотивів незаконності рішення суду про невиключення у суму кредиторських вимог відсотків річних і збитків від інфляції.

Чи підлягає задоволенню касаційна скарга? Який порядок і умови запровадження справи про банкрутство? Як визначається сума кредиторської заборгованості у справах про банкрутство?

Варіант Х.

1. Договір перевезення: поняття, види, характеристика та правове регулювання.
2. Спадкування за заповітом і за законом.

Задача

Громадянин Федорчук купив автомобіль “Sens” виробництва Запорізького автомобільного заводу в автосалоні “АвтоЗАЗ” (надалі — Продавець). Гарантійний строк. Протягом перших двох місяців йому довелося тричі звертатись до сервісного центру Продавця з приводу ремонту автомобіля. Після третього ремонту Федорчук, посилаючись на положення Цивільного кодексу України (надалі — ЦКУ), заявив Продавцю про відмову від договору і вимагав повернення сплаченої за автомобіль грошової суми. Продавець відмовився виконати вимогу Федорчука, пояснюючи це тим, що ЦКУ справді передбачено можливість відмовитися від договору купівлі-продажу і повернення грошей за товар у разі істотного порушення вимог щодо якості товару. Закон України “Про захист прав споживачів” (надалі — Закон) в редакції від 01.12.2005 р. поняття істотного порушення розглядає таким чином, що випадок з Федорчуком не може підпадати під це поняття. Оскільки ж Закон є спеціальним щодо відносин з якості товарів, положення, що містяться в ньому, мають пріоритет перед положеннями ЦКУ. Федорчук звернувся з заявою до суду.

Яке рішення повинен прийняти суд? Проаналізуйте, як регулюються вказані відносини ЦКУ і Законом. У чому відмінності? Як правильно вирішити питання про пріоритетність даних актів?

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Авторське право в мережі Інтернет.
2. Авторське право: поняття і загальна характеристика.
3. Авторський договір.
4. Аліментні обов'язки батьків і дітей.
5. Аліментні обов'язки подружжя.
6. Автономна Республіка Крим і органи місцевого самоврядування як суб'єкт цивільного права.
7. Акціонерне товариство як суб'єкт цивільно-правових відносин.
8. Банкрутство як спосіб припинення юридичної особи.
9. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб.
10. Винахід як об'єкт права інтелектуальної власності.

11. Відносини між подружжям: поняття та види.
12. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки.
13. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
14. Відповідальність за шкоду, завдану незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
15. Відповідальність за шкоду, завдану ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого.
16. Відповідальність за ядерну шкоду.
17. Відшкодування (компенсація) майнової та моральної шкоди.
18. Географічне зазначення як об'єкт права інтелектуальної власності.
19. Господарський договір як інструмент регулювання ринкових відносин.
20. Джерела цивільного права: поняття, види і загальна характеристика.
21. Дієздатність фізичних осіб.
22. Довірча власність: поняття, зміст та особливості здійснення.
23. Договір в цивільному праві: поняття та види.
24. Договір будівельного підяду.
25. Договір дарування.
26. Договір довічного утримання.
27. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
28. Договір міни (бартеру).
29. Договір морського круїзу.
30. Договір на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
31. Договір найму (оренди): поняття, загальна характеристика та види.
32. Договір найму житлового приміщення.
33. Договір підяду: поняття, загальна характеристика, види.
34. Договір позики.
35. Договір поставки: поняття, загальна характеристика.
36. Договір поставки: особливості укладання і виконання.
37. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
38. Договір ренти.

39. Договір роздрібної купівлі-продажу.
40. Договір транспортного експедирування.
41. Договір фрахтування.
42. Договори про передачу майна у власність: поняття, види та загальна характеристика.
43. Договори про надання послуг: поняття, види та загальна характеристика.
44. Договори про виконання робіт: поняття, види та загальна характеристика.
45. Емфітевзис та суперфіцій: поняття та правові засади застосування.
46. Застава як один із основних способів забезпечення виконання зобов'язання.
47. Захист авторського права і суміжних прав.
48. Захист права власності.
49. Захист цивільних прав та інтересів: поняття та способи.
50. Захист честі, гідності та ділової репутації учасників цивільних правовідносин.
51. Інформація як об'єкт цивільних прав.
52. Іпотека як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
53. Концесія.
54. Кооператив як суб'єкт цивільно-правових відносин.
55. Корисна модель як об'єкт права інтелектуальної власності.
56. Ліцензійний договір.
57. Міжнародно-правовий захист права інтелектуальної власності.
58. Наслідки порушення договірних зобов'язань.
59. Недоговірні зобов'язання: поняття, види та загальна характеристика.
60. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
61. Об'єкти цивільних прав.
62. Особисті немайнові права як об'єкти цивільних прав.
63. Особисті немайнові права, що забезпечують природне буття фізичної особи.
64. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
65. Підприємницькі товариства: поняття та види.
66. Підряд на проектні і пошукові роботи.
67. Цивільно-правова відповідальність: поняття та види.
68. Поняття і види договору перевезення.

69. Поняття і види інтелектуальної власності.
70. Поняття і види цінних паперів.
71. Поняття і зміст батьківських правовідносин.
72. Поняття і зміст права власності.
73. Поняття і предмет сімейного права України.
74. Поняття і характеристика договору довічного утримання.
75. Поняття і характеристика договору купівлі-продажу.
76. Поняття шлюбу і сім'ї.
77. Поняття, види і способи укладення договору.
78. Поняття, види та зміст цивільних правовідносин.
79. Поняття, зміст та види договору страхування.
80. Поняття, значення і види договору найму.
81. Поняття, ознаки і види зобов'язань.
82. Поняття, ознаки та види правочинів.
83. Поняття, сутність і види строків у цивільному праві.
84. Поняття та види деліктних зобов'язань.
85. Поняття та види спадкування.
86. Поняття та види суб'єктів цивільно-правових відносин.
87. Поняття, характеристика і значення договору доручення.
88. Порядок створення юридичних осіб в Україні.
89. Правове регулювання біржової діяльності в Україні.
90. Правове регулювання діяльності господарських товариств в Україні.
91. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні.
92. Правові засади представництва.
93. Правові засади усиновлення.
94. Право інтелектуальної власності: загальні положення.
95. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.
96. Право спільної сумісної власності подружжя.
97. Правові засади опіки і піклування в Україні.
98. Правові засади речових прав на чуже майно.
99. Правові способи забезпечення виконання зобов'язань.
100. Правовий захист прав споживачів в Україні.
101. Правочин як підстава виникнення цивільних правовідносин.
102. Предмет та метод цивільного права.
103. Представництво в цивільному праві: поняття і види.
104. Припинення діяльності юридичних осіб.
105. Речові права за цивільним правом України: поняття, загальна характеристика та види.

106. Речові права на чуже майно.
107. Сімейне право: поняття, характеристика, галузева приналежність.
108. Спадкове право: поняття та загальна характеристика.
109. Спадковий договір.
110. Спадкування за законом.
111. Спадкування за заповітом.
112. Спеціальні види зберігання.
113. Спільна діяльність.
114. Суб'єкти авторського права.
115. Суб'єкти спадкових правовідносин.
116. Суміжні права: поняття та види.
117. Товарна біржа як суб'єкт господарських відносин.
118. Усиновлення (удочеріння). Умови і порядок.
119. Умови чинності правочинів.
120. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.
121. Форми права власності в Україні.
122. Фондова біржа як суб'єкт господарських відносин.
123. Цивільна правосуб'єктність: поняття і зміст.
124. Цивільне право як галузь права.
125. Цивільно-правова відповідальність.
126. Шлюб: поняття, порядок укладання та розірвання.
127. Шлюбний договір (контракт).
128. Юридичні особи публічного права.
129. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.
130. Юридичні факти як підстави виникнення цивільних прав.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Загальна частина цивільного права

1. Цивільне право як галузь права.
2. Предмет і метод цивільного права.
3. Функції та принципи цивільного права.
4. Система цивільного права.
5. Джерела цивільного права.
6. Цивільне законодавство.
7. Порядок набрання чинності нормативно-правовими актами.
8. Дія нормативно-правових актів у просторі, за часом та за колом осіб.

9. Аналогія закону та аналогія права.
10. Договір та звичай як джерела цивільного права.
11. Поняття та види цивільних правовідносин.
12. Елементи та структура цивільних правовідносин.
13. Підстави виникнення цивільних правовідносин. Юридичні факти.
14. Здійснення цивільних прав та межі їх здійснення.
15. Виконання цивільних суб'єктивних обов'язків.
16. Право на захист і види захисту цивільних прав та інтересів.
17. Відшкодування шкоди. Майнова та немайнова (моральна) шкода.
18. Поняття фізичної особи. Ім'я та місце її проживання.
19. Цивільна правоздатність фізичної особи.
20. Поняття та види цивільної дієздатності фізичної особи.
21. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи та визнання фізичної особи недієздатною.
22. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення фізичної особи померлою.
23. Фізична особа — підприємець.
24. Поняття та ознаки юридичної особи.
25. Види юридичних осіб та їх організаційно-правові форми.
26. Підприємницькі товариства та їх види.
27. Порядок створення та державна реєстрація юридичної особи.
28. Правоздатність і дієздатність юридичної особи.
29. Філії та представництва. Дочірні підприємства.
30. Відповідальність юридичних осіб.
31. Припинення діяльності юридичної особи.
32. Ліквідація юридичної особи.
33. Правові форми участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
34. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
35. Речі як об'єкти цивільних прав. Майно.
36. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
37. Цінні папери, їх групи та види.
38. Дії та послуги як об'єкти цивільних прав.
39. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
40. Поняття та види правочинів.
41. Форма та місце вчинення правочину.
42. Тлумачення змісту правочину.
43. Недійсність правочину. Правові наслідки недійсності правочину.

44. Нікчемний правочин.
45. Поняття, види та підстави представництва.
46. Здійснення представництва.
47. Поняття, форма та строк довіреності.
48. Поняття та визначення строку і терміну.
49. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.
50. Поняття та види позовної давності.
51. Обчислення та зміна тривалості позовної давності.
52. Початок, зупинення та переривання перебігу позовної давності.
53. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог.
54. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
55. Поняття та зміст особистого немайнового права.
56. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
57. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
58. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
59. Поняття, зміст та форми права власності.
60. Суб'єкти права власності.
61. Здійснення права власності.
62. Способи набуття і припинення права власності.
63. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності.
64. Право власності на житло.
65. Право власності Українського народу: поняття та зміст.
66. Поняття та зміст права державної власності.
67. Виникнення та припинення права державної власності.
68. Здійснення права державної власності та його правовий режим.
69. Поняття та зміст права комунальної власності.
70. Поняття та суб'єкти права приватної власності.
71. Право власності фізичних осіб.
72. Право власності юридичних осіб.
73. Об'єкти права приватної власності фізичних та юридичних осіб.
74. Поняття і види права спільної власності.
75. Право спільної часткової власності.
76. Право спільної сумісної власності.
77. Основні засади захисту права власності.

78. Витребування майна власником із чужого володіння (віндикація).
79. Захист права власника від порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов).
80. Поняття та види речових прав на чуже майно.
81. Право володіння чужим майном.
82. Право користування чужим майном (сервітут).
83. Емфітевзис та суперфіцій.
84. Захист речових прав на чуже майно.
85. Поняття права інтелектуальної власності.
86. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
87. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.
88. Авторське право.
89. Суміжні права.
90. Реалізація права інтелектуальної власності.

Особлива частина цивільного права, сімейне право

1. Поняття, види зобов'язання та підстави його виникнення.
2. Сторони зобов'язання. Третя особа у зобов'язанні.
3. Зміна кредитора та заміна боржника у зобов'язанні.
4. Загальні умови та порядок виконання зобов'язання.
5. Поняття та загальні умови забезпечення виконання зобов'язання.
6. Способи забезпечення виконання зобов'язання.
7. Підстави та способи припинення зобов'язання.
8. Порушення зобов'язання та його правові наслідки.
9. Відповідальність за порушення зобов'язання та її підстави.
10. Відшкодування збитків, завданих порушенням зобов'язання. Збитки і неустойка.
11. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
12. Поняття та види договору.
13. Зміст і тлумачення договору. Свобода договору.
14. Укладення, зміна і розірвання договору.
15. Поняття, значення та види договору купівлі-продажу.
16. Елементи договору купівлі-продажу.
17. Роздрібна купівля-продаж.
18. Особливості договору купівлі-продажу об'єктів приватизації.

19. Правове регулювання купівлі-продажу на біржах, аукціонах, конкурсах.
20. Поняття, ознаки та правова природа договору поставки.
21. Зміст та порядок укладення договору поставки.
22. Постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу (договір енергопостачання).
23. Договір дарування. Пожертва.
24. Договір ренти.
25. Договір довічного утримання (догляду).
26. Поняття та предмет договору найму.
27. Строк договору найму та плата за користування майном.
28. Користування річчю, переданою у найм. Ремонт та поліпшення речі, переданої у найм.
29. Припинення та розірвання договору найму. Переважні права наймача.
30. Прокат.
31. Найм (оренда) земельних ділянок.
32. Найм (оренда) транспортних засобів.
33. Найм житла.
34. Лізинг.
35. Поняття та види договору підряду.
36. Сторони договору підряду. Права та обов'язки сторін.
37. Договір побутового підряду.
38. Будівельний підряд.
39. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
40. Поняття, види та строк договору про надання послуг.
41. Виконання та розірвання договору про надання послуг.
42. Договір перевезення вантажу. Оформлення договору перевезення.
43. Договір перевезення пасажирів та багажу. Права пасажирів.
44. Провізна плата. Строк доставки вантажу, пасажирів та багажу.
45. Договір транспортного експедирування.
46. Поняття та форма договору зберігання. Обов'язок прийняти річ на зберігання.
47. Виконання договору зберігання. Строк зберігання.
48. Плата за зберігання.
49. Зберігання на товарному складі. Складські документи.
50. Спеціальні види зберігання.
51. Договір доручення та договір комісії.

52. Поняття, форма та істотні умови договору управління майном.
53. Поняття, предмет, форма та істотні умови договору страхування.
54. Договір позики.
55. Кредитний договір. Комерційний кредит.
56. Договір банківського вкладу, його форма та види.
57. Поняття та правове регулювання кредитно-розрахункових відносин.
58. Договір банківського рахунка.
59. Договір факторингу.
60. Форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків.
61. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір.
62. Договір комерційної концесії (франчайзинг і франшиза).
63. Договір про спільну діяльність. Договір простого товариства.
64. Поняття та види недоговірних зобов'язань.
65. Публічна обіцянка винагороди.
66. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятуння здоров'я та життя фізичної особи.
67. Поняття, характерні ознаки та види спадкування.
68. Спадщина: поняття та загальна характеристика.
69. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування.
70. Спадкування за заповітом.
71. Заповідальний відказ. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою. Сервітут у заповіті.
72. Форма та порядок посвідчення заповіту.
73. Спадкування за законом.
74. Спадкування за правом представлення.
75. Порядок та строки прийняття спадщини та відказу. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.
76. Оформлення спадщини. Спадковий договір.
77. Поняття сімейного права як галузі права. Предмет і метод сімейного права.
78. Джерела сімейного права.
79. Сім'я. Захист сімейних прав.
80. Поняття шлюбу. Шлюбний вік. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою.
81. Порядок укладання шлюбу. Правові наслідки шлюбу.
82. Недійсність шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним.
83. Припинення шлюбу.

84. Права та обов'язки подружжя.
85. Шлюбний договір.
86. Встановлення походження дітей.
87. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.
88. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав.
89. Майнові правовідносини батьків і дітей.
90. Опіка та піклування. Патронат над дітьми.

За весь курс

1. Предмет і метод цивільного права
2. Джерела цивільного права. Цивільне законодавство.
3. Поняття та види цивільних правовідносин, підстави їх виникнення. Юридичні факти.
4. Здійснення цивільних прав та межі їх здійснення.
5. Виконання цивільних суб'єктивних обов'язків.
6. Право на захист та види захисту цивільних прав та інтересів.
7. Відшкодування шкоди. Майнова та немайнова (моральна) шкода.
8. Поняття фізичної особи. Ім'я та місце її проживання.
9. Цивільна правоздатність та дієздатність фізичної особи. Види цивільної дієздатності фізичної особи.
10. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи та визнання фізичної особи недієздатною.
11. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення фізичної особи померлою.
12. Поняття та ознаки юридичної особи.
13. Види юридичних осіб та їх організаційно-правові форми.
14. Підприємницькі товариства та їх види.
15. Порядок створення та державна реєстрація юридичної особи.
16. Припинення діяльності та ліквідація юридичної особи.
17. Поняття та види об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав.
18. Гроші та цінні папери як об'єкти цивільних прав.
19. Поняття, види та форма правочину.
20. Недійсність правочину. Правові наслідки недійсності правочину.
21. Поняття, види та підстави представництва. Довіреність.
22. Поняття та види позовної давності.
23. Поняття, зміст та види особистих немайнових прав.
24. Поняття, зміст та форми права власності.
25. Способи набуття і припинення права власності.

26. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності.
27. Право власності на житло.
28. Право власності Українського народу, державна та комунальна власність.
29. Право приватної та спільної власності.
30. Захист права власності.
31. Поняття та види речових прав на чуже майно. Емфітевзис та суперфіцій.
32. Поняття, об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
33. Поняття, види зобов'язання та підстави його виникнення.
34. Сторони зобов'язання. Третя особа у зобов'язанні.
35. Загальні умови та порядок виконання зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язання.
36. Підстави та способи припинення зобов'язання.
37. Відповідальність за порушення зобов'язання та її підстави.
38. Поняття та види договору.
39. Зміст, укладення, зміна і розірвання договору.
40. Поняття, значення та види договору купівлі-продажу.
41. Елементи договору купівлі-продажу.
42. Роздрібна купівля-продаж.
43. Поняття, ознаки та правова природа договору поставки.
44. Зміст та порядок укладення договору поставки.
45. Договір дарування. Пожертва.
46. Договір ренти.
47. Договір довічного утримання (догляду).
48. Поняття, предмет, загальна характеристика договору найму.
49. Прокат.
50. Найм (оренда) земельних ділянок.
51. Найм житла.
52. Лізинг.
53. Поняття та види договору підряду.
54. Договір побутового підряду.
55. Будівельний підряд.
56. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
57. Поняття, види та строк договору про надання послуг.
58. Договір перевезення вантажу. Оформлення договору перевезення.
59. Договір перевезення пасажирів та багажу.

60. Договір транспортного експедирування.
61. Поняття та форма договору зберігання. Обов'язок прийняти річ на зберігання.
62. Зберігання на товарному складі. Складські документи.
63. Договір доручення та договір комісії.
64. Поняття, форма та істотні умови договору управління майном.
65. Поняття, предмет, форма та істотні умови договору страхування.
66. Кредитний договір. Комерційний кредит.
67. Договір банківського вкладу, його форма та види.
68. Форми розрахунків. Види безготівкових розрахунків.
69. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір.
70. Договір комерційної концесії (франчайзинг і франшиза).
71. Поняття та види недоговірних зобов'язань.
72. Правові засади відшкодування шкоди (деліктні зобов'язання): загальна характеристика.
73. Поняття, характерні ознаки та види спадкування.
74. Спадщина: поняття та загальна характеристика.
75. Спадкування за заповітом.
76. Заповідальний відказ. Право на обов'язкову частку у спадщині. Заповіт з умовою.
77. Спадкування за законом.
78. Порядок та строки прийняття спадщини. Оформлення спадщини. Спадковий договір.
79. Поняття сімейного права як галузі права. Предмет і метод сімейного права.
80. Джерела сімейного права.
81. Порядок та умови укладання шлюбу. Правові наслідки шлюбу.
82. Недійсність шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним.
83. Припинення шлюбу.
84. Права та обов'язки подружжя.
85. Шлюбний договір.
86. Встановлення походження дітей.
87. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.
88. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав.
89. Майнові правовідносини батьків і дітей.
90. Опіка та піклування. Патронат над дітьми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

З цивільного права

1. *Амельченко В.* Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин // Юрид. журн. — 2005. — № 10. — С. 44–46.
2. *Амельченко В.* Сутність юридичної особи в сучасних умовах // Підприємництво, госп-во і право. — 2006. — № 2. — С. 27–29.
3. *Антонюк О.* Право на самозахист учасників цивільних правовідносин — ще один крок у напрямі ствердження людини найвищою соціальною цінністю // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 10. — С. 98–102.
4. *Афанас'єва К. О.* Авторське право: Практ. посіб. — К.: Атака, 2006. — 224 с.
5. *Бабич А., Лисенко Д.* Особливості обміну та передачі права власності на цінні папери у бездокументарній формі // Юрид. журн. — 2005. — № 9. — С. 82–86.
6. *Багач Е.* Оцінка істотності (необхідності та достатності) деяких умов цивільно-правового договору // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — № 1. — С. 26–28.
7. *Банківська система України. Правові засади організації / О. П. Орлюк.* — К., 2003. — 240 с.
8. *Батрак Н.* Організаційно-правова форма: важливі відкриття // Бухгалтерія. — 2005. — № 42. — С. 71–74.
9. *Безух О.* Неправомірне використання ділової репутації // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 5. — С. 24–27.
10. *Бейцун І. В.* Дискусійні питання поняття холдингу у законодавстві та у правовій науці // Вісн. господар. судочинства. — 2004. — № 1. — С. 366–371.
11. *Белоусов Е.* Сущність страхування (самостоятельность страхового договора). // Підприємництво, госп-во і право — 2002. — № 2. — С. 23.
12. *Беляневич О. А.* Господарський договір та способи його укладання: Навч. посіб. — К.: Наук. думка, 2002. — 280 с.
13. *Беляневич О. А.* До питання про недійсність господарських договорів // Вісн. господар. судочинства. — 2004. — № 2. — С. 200–207.
14. *Бенедисюк І.* Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах // Бухгалтерія. — 2004. — № 10. — С. 60–62.

15. *Бервено С., Дзера О.* До питання реальності та консенсуальності цивільно-правових договорів // Юрид. Україна. — 2005. — № 4. — С. 43–48.
16. *Бернхем Вільям.* Вступ до права та правової системи США: Пер. з англ. — К.: Україна, 1999. — 554 с.
17. *Білозьоров Є.* Юридична відповідальність як передумова правомірної поведінки особи (теоретичні аспекти) // Право України. — 2006. — № 1. — С. 50–54.
18. *Богуславський М. М.* Спадкування за законом та заповітом. — К.: Вентурі, 2004. — 146 с.
19. *Бойчук Р. П.* Договір лізинга: Дис... канд. юрид. наук. — Харків, 1997. — 188 с.
20. *Бондаренко Л.* До питання цивільно-правової відповідальності юридичних осіб публічного права // Право України. — 2006. — № 7. — С. 100–103.
21. *Борисова В. И.* Понятие и признаки юридического лица // Проблеми законності. — 2000. — № 45.
22. *Борисова В.* До чинників, що характеризують цивільне право України як галузь приватного права // Вісн. Акад. правових наук України. — 2005. — № 2. — С. 105–116.
23. *Боровська І.* Право громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля як цивільне особисте немайнове право: історія виникнення, становлення і розвитку // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 4. — С. 44–48.
24. *Борщевська М. М.* Спадкове право. — К.: Прецедент, 2006. — 297 с.
25. *Бринцев О.* Визнання права як спосіб його захисту в цивільному законодавстві України // Вісн. Акад. правових наук України. — 2004. — № 1. — С. 80–85.
26. *Бурзель Ю.* Щодо встановлення верхньої межі відшкодування моральної (немайнової) шкоди // Право України. — 2003. — № 3. — С. 40–42.
27. *Булгакова І. В., Клепікова О. В.* Транспортне право України. Академічний курс: Підручник. — К.: Ін Юре, 2005. — 536 с.
28. *Вахонєва Т.* Набувальна давність як правовий інститут цивільного права: історія та сучасність // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 6. — С. 36–39.
29. *Великорода О.* Інститут довічного утримання в законодавстві країн СНД // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 2. — С. 67–69.
30. *Верховець А. А.* Про сплату процентів за ст. 625 ЦК України // Вісн. господар. судочинства. — 2005. — № 2.

31. *Виговський О.* Особливості застави товаророзпорядчих цінних паперів // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 2. — С. 34–36.
32. *Виграненко І. Г.* До питання про поняття вини юридичної особи у сучасному цивільному праві // Економіка. Фінанси. Право. — 2006. — № 9. — С. 21–22.
33. *Винар Л.* Організаційно-правові форми юридичних осіб, заснованих державою // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — № 8. — С. 6–10.
34. *Винник О.* Нетрадиционные способы защиты прав акционеров (опыт Соединенных Штатов Америки) // Підприємництво, госп-во і право. — 1997. — № 5. — С. 10–14.
35. *Винник О. М.* Господарські товариства і виробничі кооперативи: правове становище. — К.: Знання, 1998. — 309 с.
36. *Винник О.* Правовое положение общества с ограниченной ответственностью по законодательству Украины, Германии и Российской Федерации // Бизнес. — 1998. — 14 дек.
37. *Винник О. М., Щербина В. С.* Акціонерне право: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2000. — 543 с.
38. *Винник О., Сніжко Р.* Конфлікт інтересів в акціонерному товаристві // Право України. — 2000. — № 5. — С. 59–62.
39. *Галіахметов І. А.* Правове забезпечення цивільно-правового захисту прав на підприємство як єдиного майнового комплексу // Вісн. госп-во. судочинства. — 2004. — № 4. — С. 165–169.
40. *Галянтич М. К.* Промислова власність: правові засоби охорони та захисту. — К., 2003. — 256 с.
41. *Гардецька Н. О.* Поняття і види об'єктів цивільних прав // Вісн. Верховного Суду України. — 2004. — № 3. — С. 37–39.
42. *Гаршина О. К.* Цінні папери: Навч. посіб. — К.: Слово, 2004. — 208 с.
43. *Горбась Д.* Сутність здійснення суб'єктивного цивільного права // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 2. — С. 27–29.
44. *Гражданское и торговое право зарубежных стран: Учеб. пособие.* / Под ред. проф. В. В. Безбаха и проф. В. К. Пугинского — М.: МЦФЭР, 2004. — 896 с.
45. *Гражданское и торговое право капиталистических государств.* / Отв. ред. Е. А. Васильев. — М.: Междунар. отношения, 1993. — 420 с.
46. *Гражданское право* / Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. — М.: Проспект, 1998. — Ч. 1. — 396 с.
47. *Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сб. нормат. актов: законодательство о компаниях, моно-*

- полях и конкуренции: Учеб. пособие / Под ред. В. К. Пучинского, М. И. Кулагина. — М., 1987. — 260 с.
48. *Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран: Сб. нормат. актов. Обязательственное право: Учеб. пособие / Под ред. В. К. Пучинского, М. И. Кулагина. — М., 1989. — 293 с.*
49. *Грамацький Е. М.* Договір зберігання у цивільному праві: Автореф. ... канд. юрид. наук. — К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2004. — 20 с.
50. *Дахно І. І.* Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. — 2-е вид., перероб. і допов. — К.: ЦНЛ, 2006. — 278 с.
51. *Довідник із штрафних санкцій у зведеній таблиці // Бізнес-консультант. — 2006. — № 1. — С. 20–29; № 2. — С. 18–21; № 11. — С. 28–39; № 12. — С. 16–23.*
52. *Домашенко О., Єфімов С.* Неустойка // Бізнес-Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації. — 2004. — № 30. — С. 55–60.
53. *Дрішлюк А.* Агентський договір у цивільному праві України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 3. — С. 37–39.
54. *Джунь В. В.* Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: Монографія. — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Юрид. практика, 2006. — 384 с.
55. *Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В.* Право інтелектуальної власності: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 511 с.
56. *Ємельянчик С.* Послуга в цивільному праві // Підприємництво, госп-во і право. — 2005. — № 3. — С. 105–108.
57. *Заболотня А. М.* Цивільно-правовий договір: поняття, функції та система: Дис. д-ра філософії в галузі права / МКА; МАУП; Міжнар. відк. ун-т. — К.: Рос. ун-т дружби народів, 2004. — 178 с.
58. *Завальна Ж.* Об'єкт цивільних правовідносин // Юрид. Україна. — 2006. — № 7. — С. 36–39.
59. *Зайка Ю. О.* Спадкове право України: Навч. посіб. — К.: Істина, 2006. — 216 с.
60. *Захист* прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування: Практ. посіб. — К., 2007. — 448 с.
61. *Зобов'язальне* право. Теорія і практика: Навч. посіб. / За ред. проф. О. В. Дзери. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 900 с.
62. *Іваненко Л. М.* Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів (покупців). — К.: Юмана, 1998. — 224 с.

63. *Ігнатенко В.* Правова характеристика відносин, що виникають із заповідального відказу і заповідального покладення // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 8. — С. 31–35.
64. *Ігнатенко В.* Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 5. — С. 21–23.
65. *Інтелектуальна власність: теорія і практика інноваційної діяльності: Підручник / М. В. Вачевський, В. Г. Кремень, В. М. Мадзігон та ін.* — К.: Професіонал, 2005. — 448 с.
66. *Калаур І.* Окремі аспекти застосування правових наслідків нікчемних і оспорюваних договорів // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 12. — С. 48–51.
67. *Карнаух Т.* Виникнення та історичний розвиток притримання як цивільно-правового інституту // Юрид. Україна. — 2007. — № 1. — С. 64–69.
68. *Кибенко Е. Р.* Корпоративное право Украины. — Харьков: Эспада, 2001. — 288 с.
69. *Кириченко І. А.* Судова експертиза: охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності: Навч. посіб. — К.: ЗАТ Ін-т інтелект. власності, 2003. — 144 с.
70. *Кисіль С.* Лізинг як специфічний вид цивільно-правових зобов'язань // Підприємництво, госп-во і право. — 2000. — № 4. — С. 21–26; № 5. — С. 23–30; № 6. — С. 12–15.
71. *Корпоративне управління: Навч. посіб. / Д. В. Задохайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова.* — Харків: Еспада, 2003. — 688 с.
72. *Клименко О. М.* Договір довічного утримання. — К.: Фурса, 2006. — 40 с.
73. *Кнепман А.* Разумный срок и срок законный // Юрид. мир. — 2004. — № 8–9. — С. 18–21.
74. *Козлова Н.* Правовая природа учредительных документов юридического лица // Хоз-во и право. — 2004. — № 1. — С. 55–74.
75. *Колесник В. В., Бичковський О. П.* Корпоратизація як форма приватизації: законодавчий аспект / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького АН України. — К., 1993. — 94 с.
76. *Кот О. О.* До питання про визнання недійсним угод, укладених з метою, суперечною інтересам держави і суспільства // Вісн. госп. судочинства. — 2002. — № 4. — С. 177–182.
77. *Кохановська О.* Цивільно-правові аспекти реалізації інформаційних прав та виконання інформаційних обов'язків // Право України. — 2005. — № 4. — С. 88–91.

78. *Кохановська О.* Теоретичні проблеми захисту інформаційних правовідносин цивільним правом // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 7. — С. 3–6.
79. *Кочергина Е.* Организационно-правовая форма юридических лиц: генезис доктрин и подходов // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 1. — С. 36–39.
80. *Кузнецова О. А.* Принципы гражданского права: вопросы теории и практики // Правоведение. — 2005. — № 2. — С. 24–34.
81. *Куликова Л.* Обзор практики рассмотрения споров, связанных с возмещением ущерба, причиненного в результате дорожно-транспортного происшествия // Юрид. мир. — 2004. — № 5. — С. 82–84.
82. *Кучер В.* Особливості визначення правочину таким, що порушує публічний порядок // Право України. — 2003. — № 12. — С. 106–110.
83. *Легка І.* Питання співвідношення положень ГК України та ЦК України про стягнення неустойки (штрафних санкцій) // Юрид. журн. — 2004. — № 8. — С. 80–82.
84. *Легкая И.* Спорное положение о “трех процентах” // Юрид. практика. — 2004. — № 38. — С. 13–14.
85. *Луць А. В.* Свобода договору в цивільному праві України: Навч. посіб. — К.: Школа, 2004. — 160 с.
86. *Майданик Р.* Особливості довірчого управління спільним майновим комплексом власників майнових сертифікатів // Підприємництво, госп-во і право. — 2002. — № 4. — С. 14.
87. *Мамутов В. К.* Основы гражданского законодательства и некоторые практические вопросы регулирования хозяйственных отношений и отношений организаций с гражданами // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 445–453.
88. *Мамутов В. К.* Отзыв о диссертации В. Ф. Яковлева “Гражданско-правовой метод регулирования общественных отношений”, представленной на соискание ученой степени доктора юридических наук (извлечение) // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 454–457.
89. *Мамутов В. К.* В чем беда и в чем вина цивилистов? // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 483–487.
90. *Мамутов В. К.* Опыт раздельной кодификации и инкорпорации хозяйственного и гражданского права // Мамутов В. К. Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 489–494.

91. *Мамутов В. К., Чувпило О. О.* Господарче право зарубіжних країн: Підручник. — К.: Ділова Україна, 1996. — 352 с.
92. *Матвійчук В. О.* Цивільно-правовий захист фактичного володіння // Держава і право. — 2006. — Вип. 31. — С. 302–307.
93. *Матвійчук В. К., Хар І. О.* Цивільне право України. Загальна частина. Практикум: Навч. посіб. — К.: КНТ, 2006. — 736 с.
94. *Мельник Олена.* Авторське бачення перспектив розвитку охорони майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 4. — С. 57–60.
95. *Мілаш В.* Підприємницький (комерційний) договір у системі господарських договорів: постановка проблеми. // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 12. — С. 73–76.
96. *Мілаш В. С.* Підприємницькі договори в господарській діяльності. — Полтава, 2005. — 450 с.
97. *Міхно О.* Поняття та види підстав припинення цивільно-правового договору // Право України. — 2004. — № 5. — С. 135–138.
98. *Мічурін Є.* Практика розгляду судами справ про визнання договорів відчуження нерухомості недійсними // Юрид. журн. — 2004. — № 3. — С. 96–99.
99. *Мічурін Є.* Практика розгляду судами справ про визнання договорів відчуження нерухомості недійсними // Юрид. журн. — 2004. — № 10. — С. 98–101.
100. *Михеева Л. Ю.* Институт опеки и попечительства в современных условиях. // Государство и право. — 2003. — № 5. — С. 53–59.
101. *Ніжинська І.* Причини виникнення відносин з відшкодування громадянину майнової шкоди, заподіяної посадовими особами органів дізнання і досудового слідства в системі органів внутрішніх справ України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 1. — С. 55–57.
102. *Онищенко Г.* Проблема встановлення межі здійснення суб'єктивного цивільного права // Юрид. журн. — 2006. — № 5. — С. 24–25.
103. *Панченко М.* Добросовісність, розумність і справедливість — правові засади цивільного права України // Підприємництво, госп-во і право. — 2006. — № 12. — С. 147–150.
104. *Пастухов О. М.* Авторське право в Інтернеті. — К.: Школа, 2004. — 144 с.
105. *Петренко О. Б.* Правова кваліфікація дій, що визнаються порушенням прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 3. — С. 235–242.

106. *Підпригора О.* Розмежування і взаємодія публічного і приватного права як методологічна проблема вітчизняного правознавства // Вісн. Акад. правових наук України. — 2002. — № 4. — С. 77–86.
107. *Підпригора О. А.* Речові права на чуже майно. // Укр. комерц. право. — 2004. — № 5. — С. 57–65.
108. *Пікінер К.* Загальна характеристика суб'єктивних цивільних прав // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 10. — С. 94–97.
109. *Покровський А. И.* Основные проблемы гражданского права. — Изд. 4-е, испр. — М.: Статут, 2003. — 351 с.
110. *Потильчак О. І.* Відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої незаконними діями службових осіб правоохоронних органів: Автореф. ... д-ра філос. права. — К., 2006. — 44 с.
111. *Потопальський С. С.* Правові проблеми розмежування недійсних та неукладених договорів. // Вісн. госп. судочинства. — 2005. — № 4. — С. 192–196.
112. *Потопальський С. С.* Правові проблеми визначення недійсним правочину, вчиненого представником з перевищенням повноважень // Адвокат. — 2005. — № 10. — С. 9–11.
113. *Право інтелектуальної власності / О. А. Підпригора, О. Д. Святоцький.* — 2-е вид. — К.: ІнЮре, 2004. — С. 670.
114. *Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю. М. Капіци; Кол. авт.: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін.* — К.: Слово, 2006. — 1104 с.
115. *Право інтелектуальної власності: Наук.-практ. комент. до Цивільн. кодексу України / За заг ред. М. В. Паладія, Н. М. Мироненко, В. О. Жарова.* — К.: Парламент. вид-во, 2006. — 432 с.
116. *Прилуцький Р. Б.* Проблеми кодифікації цивільного і господарського права // Пробл. кодифікації цивільн. та госп. права: Зб. наук. ст. за матеріалами Республік. наук.-практ. конф., 18 бер. 2005, Київ / За заг. ред. Р. Б. Прилуцького. — К., 2005. — С. 342–366.
117. *Прилуцький Р. Б.* Щодо поняття та організаційно-правової форми біржі // Вісн. госп. судочинства. — 2007. — № 2. — С. 148–155.
118. *Прилуцький Р. Б.* Щодо розмежування господарського та цивільного права // Наук. пр. МАУП. — 2007. — Вип. 1(15). — С. 133–139.
119. *Примак В.* Самозахист у договірних правовідносинах // Юрид. вісн. України. — 2005. — № 37. — С. 6–7.

120. *Примак В.* Обмеження правоздатності юридичної особи: питання дійсності правочинів та відповідальності за правопорушення // Юрид. вісн. України. — 2004. — № 36. — С. 15.
121. *Примак В.* Бінарний код цивільно-правової вини // Юрид. вісн. України. — 2006. — № 12. — С. 8–9.
122. *Прокoppenko А., Прохоров О.* Проблеми становлення водних сервітів у цивільному законодавстві України та шляхи їх вирішення на прикладі цивільного законодавства Італійської Республіки // Підприємництво, госп-во і право. — 2004. — № 10. — С. 94–97.
123. *Пульнева О. С.* Договір дарування / О. С. Пульнева, Є. І. Фурса, С. Я. Фурса. — К., 2005. — 52 с.
124. *Пунда О.* Система немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи у законодавстві України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 9. — С. 14–17.
125. *Пунда О.* Анатомічні матеріали людини, як об'єкти цивільних прав: пропозиції правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 4. — С. 40–43.
126. *Рабінович П. М.* Права людини і громадянина: Навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. — К.: Атіка, 2004. — 464 с.
127. *Резнікова В. В.* Проблема обмеження права фізичної особи на інформацію про стан здоров'я // Економіка. Фінанси. Право. — 2004. — № 4. — С. 31–34.
128. *Роман Майданик.* Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття) // Укр. комерц. право. — 2004. — № 5. — С. 37–56.
129. *Сахарук Д.* Поняття та види форми правочину // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 12. — С. 43–47.
130. *Сергій Теньков.* Коментар до Постанови Вищого господарського суду України від 13 липня 2004 р. у справі № 6/1 “Застосування положень нового цивільного і господарського законодавства до розгляду спорів про відступлення права вимоги” // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 4. — С. 133–141.
131. *Сергій Теньков.* Визначення істотних умов договору у судовій практиці: нові підходи // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 4. — С. 150–154.
132. *Сивий Р.* До питання про сутність позитивного приватного (цивільного) права // Право України. — 2006. — № 11. — С. 35–41.
133. *Сисоєнко Марія.* Особисті немайнові права за новим цивільним законодавством України // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 5. — С. 34–36.

134. *Слободян С.* Обмеження дієздатності фізичних осіб: цивільно-правові проблеми: Комент. та тлумачення законодавства // Юрид. журн. — 2004. — № 1. — С. 32–33.
135. *Спасибо-Фатеева І.* Проблеми перетворення державної власності і здійснення корпоративних прав держави // Вісн. Акад. правов. наук України. — 2002. — № 4. — С. 94–105.
136. *Спасибо-Фатеева І.* “Трансцендентна судова мімікрія”, або про принципи права, аналогію закону та права у судовій практиці // Вісн. Акад. правов. наук України. — 2003. — № 4. — С. 137–149.
137. *Спасибо-Фатеева І. В.* Нікчемні правочини та їх наслідки. // Вісн. госп. судочинства. — 2004. — № 2. — С. 178–184.
138. *Спасибо-Фатеева І.* Обороздатність об'єктів цивільних прав // Право України. — 2005. — № 6. — С. 34–37.
139. *Теньков С.* Договір позики: цивільно-правові та податкові аспекти // Юрид. вісн. України. — 2000. — 24–30 серп.
140. *Теньков С.* Проблемні питання судового розгляду спорів, що пов'язані із відшкодуванням збитків // Вісн. госп. судочинства. — 2005. — № 2. — С. 127–130.
141. *Укладення угод між юридичними особами в усній формі: Наук.-практ. комент. рішень та постанов госп. судів України // Вісн. госп. судочинства. — 2003. — № 1.*
142. *Харитонов Є. О., Старцев О. В.* Цивільне право України: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і допов. — К.: Істина, 2007. — 816 с.
143. *Хатнюк Н.* Юридична природа фіктивних та удаваних правочинів // Право України. — 2004. — № 4. — С. 37–41.
144. *Хеда С.* Особливості правового становища представництв іноземних компаній в Україні // Підприємництво, госп-во і право. — 2003. — № 5. — С. 37–39.
145. *Хлонь О.* Форс-мажор та непереборна сила: їх розмежування у цивільному праві // Право України. — 2005. — № 1. — С. 112–114.
146. *Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю.* Управління інтелектуальною власністю: Монографія. — К., 2005. — 448 с.
147. *Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (керів. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — Кн. 1. — 736 с.*
148. *Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (керів. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — Кн. 2. — 640 с.*

149. *Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / В. І. Борисова, (кер. авт. кол.), І. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — Т. 1. — 480 с.*
150. *Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової. — К.: КНТ, 2006. — 498 с.*
151. *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2 т. — 3-є вид., перероб. і допов. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — Т. I — 832 с.*
152. *Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. У 2 т. — 3-є вид., перероб. і допов. / За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — Т. II. — 1088 с.*
153. *Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: Монографія / В. Д. Примак. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 432 с.*
154. *Чукреев А. А. Добросовестность в системе принципов гражданского права // Журн. рос. права. — 2002. — № 11. — С. 100–104.*
155. *Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2004. — 220 с.*
156. *Юровська Г. В. Правочини як підстава виникнення цивільних прав і обов'язків // Адвокат. — 2004. — № 4. — С. 15–18.*
157. *Яворська О. Проблеми виникнення права приватної власності за давністю володіння (набувальна давність) // Підприємництво, госп-во і право. — 2002. — № 1. — С. 33;*
158. *Ярослава Шевченко. Право приватної власності в Україні: проблеми і перспективи // Укр. комерц. право. — 2004. — № 5. — С. 19–24.*

З сімейного права

159. *Афанасьева Л. В. Аліментні правовідносини в Україні: Автореф. ... канд. юрид. наук. — Харків, 2003. — 20 с.*
160. *Жилинкова И. В. Право собственности супругов. — Харьков, 1997.*
161. *Жилинкова И. В. Правовой режим имущества членов семьи. — Харьков, 2000.*
162. *Красько И. Е. Правовая природа брачного контракта // Пробл. законности. — Харків, 1998. — Вип. 33. — С. 80.*
163. *Мазур О. С. Сімейне право України: Навч. посіб. — К., 2006. — 116 с.*
164. *Порядок встановлення опіки в сучасній Україні: Монографія. / С. О. Грищенко та ін. — К.: Істина, 2005.*

165. *Ромовська З. В.* Проблеми правового регулювання аліментних зобов'язань // Вісн. Верховного Суду України. — 2000. — № 5(21). — С. 44–46.
166. *Сімейний* кодекс України: Наук.-практ. комент. / За заг. ред. С. Я. Фурса. — К., 2008. — 1248 с.
167. *Сімейне* право. Нотаріат. Адвокатура. Суд: В 2 кн.: Наук.-практ. посіб.: Кн. 1 / Л. Ю. Драгневич, Л. Ю. Пульнева, Є. І. Фурса, С. Я. Фурса та ін. — К., 2005.— 896 с.
168. *Сімейне* право України: Підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. — К.: Юрінком Інтер, 2004.— 264 с.
169. *Сімейне* право України: Навч. посіб. / За ред. Є. О. Харитонова. — К.: Істина, 2008.— 200 с.
170. *Сімейне* право України. Підручник / Ред. Ю. С. Червоний — К.: Істина, 2004. — 400 с.
171. *Сімейні* правовідносини. Законодавство. Позовні заяви / Ред. В. С. Ковальський. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 320 с.
172. *Токарева В. І.* Сімейне право України: Практикум. — К.: Знання, 2007. — 284 с.
173. *Явор О. А.* Функції шлюбного контракту в сімейному праві України. Автореф. дис.... канд. юрид. наук. — Харків, 1996.
174. *Ярема А. Г., Давиденко Г. У.* Застосування судами нового сімейного законодавства // Вісн. Верховного Суду України. — 2003. — № 1.

Додаткова

175. *Аверченко Н. Н.* Понятие и признаки вещи как объекта гражданских прав // Журн. рос. права. — 2004. — № 5. — С. 86–92.
176. *Бабаев А. Б.* Имущество недееспособных и частично дееспособных лиц и проблема доверительного управления им // Государство и право. — 2003. — № 5. — С. 91–95.
177. *Барабаничкова Л. М.* Структура права собственности в российском гражданском праве // Юрид. мир. — 2003. — № 4. — С. 19–24.
178. *Болдырев В. А.* Капитализация платежей в возмещение вреда гражданину при ликвидации юридического лица // Журн. рос. права. — 2004. — № 1. — С. 69–75.
179. *Брагинский М. И., Витрянский В. В.* Договорное право. Книга 1: Общие положения. — 2-е изд. — М.: Статут, 2005. — 842 с.
180. *Братусь С. Н.* Субъекты гражданского права. — М.: Юрид. лит., 1950.
181. *Братусь С. Н.* Юридическая ответственность и законность. — М.: Юрид. лит, 1976.

182. *Венедиктов А. В.* Государственная социалистическая собственность. — М.—Л., 1948.
183. *Воробьева О. В.* Правовая природа договора о переводе денежных средств по поручению лица, не имеющего счета в данном банке. // Акт. пробл. граждан. права: Сб. ст. — Вып. 10 / Под ред. О. Ю. Шилохвоста. — М.: Норма, 2006. — С. 123–171.
184. *Галушина И. Н.* Развитие российского гражданского законодательства о посредниках // Журн. рос. права. — 2004. — № 4. — С. 137–141.
185. *Гражданское право* / Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. — Ч. 1. — М.: Проспект, 1998. — 396 с.
186. *Грек Б. М.* Банкрутство. Цивильний та кримінально-правовий аспект: Монографія. — К.: Прецедент, 2006. — 303 с.
187. *Иоффе О. С.* Советское гражданское право: Курс лекций. — Л.: ЛГУ, 1958. — 756 с.
188. *Иоффе О. С.* Обязательственное право. — М.: Юрид. лит., 1975. — 873 с.
189. *Иоффе О. С.* Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории “хозяйственного права”. — М.: Статут, 2000. — 777 с.
190. *Кабатова Е. В.* Лизинг: понятие, правовое регулирование, международная унификация. — М.: Наука, 1991. — 132 с.
191. *Карашев К. В.* К вопросу о правовой природе аккредитивного правоотношения. Актуальные проблемы гражданского права: Сб. ст. — Вып. 10 / Под ред. О. Ю. Шилохвоста. — М.: Норма, 2006. — С. 172–225.
192. *Краснова С. А.* Определение понятия “добросовестность” в российском гражданском праве // Журн. рос. права. — 2003. — № 3. — С. 62–67.
193. *Матвеев Г. К.* Основания гражданско-правовой ответственности. — М.: Юрид. лит., 1970.
194. *Мейер Д. Й.* Русское гражданское право. — М.: Статут, 2000. — 280 с.
195. *Мозлин В. П., Фарнсворт Е. А.* Договорное право в США и СССР: История и общие концепции. — М.: Наука, 1988. — 312 с.
196. *Москаленко И. В.* Методологические основы исследования функций гражданско-правовых дефиниций // Юрид. мир. — 2003. — № 2. — С. 41–43.
197. *Новицкий Й. Б., Луниц Л. А.* Общее учение об обязательстве. — М., 1950.

198. *Обыдённов А. Н.* Предмет и объект как существенные условия гражданско-правового договора // Журн.л рос. права. — 2003. — № 8. — С. 61–67.
199. *Оценка интеллектуальной собственности: Учеб. пособие / Под ред. С. А. Смирнова.* — М.: Финансы и статистика, 2003. — 352 с.
200. *Правила ИНКОТЕРМС–1990/2000.* — К.: Юстиниан, 2002. — 608 с.
201. *Примак В. Д.* Окремі аспекти відповідальності учасників цивільних правовідносин за дії контрольованих ними юридичних осіб // Вісн. госп. судочинства. — 2003. — № 2. — С. 156–164.
202. *Рахмилович В. А.* Распространяются ли нормы о недействительности сделок на добросовестного приобретателя? // Журн. рос. права. — 2003. — № 12. — С. 34–39.
203. *Рябокоть Є. О.* Спадкове правовідношення в цивільному праві. Дис. ... канд. юрид. наук. — К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. — 229 с.
204. *Скорородов С.* Последствия недействительности сделок, совершаемых комиссионером // Хоз-во и право. — 2003. — № 1. — С. 50–54.
205. *Становлення та розвиток цивільних і трудових відносин у сучасній Україні: Монографія / Я. М. Шевченко, О. М. Молякко, Г. В. Єрьоменко та ін.* — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 248 с.
206. *Суховский В. А.* Обязательства товарного и коммерческого кредита // Актуальные проблемы гражданского права: Сб. ст. — Вып. 10 / Под ред. О. Ю. Шиловцова. — М.: Норма, 2006. — С. 94–122.
207. *Фурса Є. І.* Спадкові правовідносини в нотаріальній і судовій практиці. Дис. ... канд. юрид. наук. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. — 213 с.
208. *Халфина Р. О.* Общее учение о правоотношении. — М., 1974.
209. *Шелудько В. М.* Фінансовий ринок: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 535 с.
210. *Шершеневич Г. Ф.* Учебник русского гражданского права. — М.: Спарк, 1995. — 360 с.
211. *Шмиттоф Клайв Максимилиан.* Экспорт: право и практика международной торговли: Пер. с англ. — М.: Юрид. лит., 1993. — 512 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Цивільне та сімейне право”	5
Зміст дисципліни “Цивільне та сімейне право”	7
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	41
Варіанти контрольних робіт	42
Теми курсових робіт	49
Питання для самоконтролю.....	53
Список літератури.....	62

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4140

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротаційний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*